

Міжнародний європейський університет
ІНІ «Європейська школа бізнесу»
Кафедра менеджменту та економіки

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Київ 2021

Міжнародний європейський університет
ННІ «Європейська школа бізнесу»
Кафедра менеджменту та економіки

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Затверджено на засіданні
кафедри менеджменту та
економіки*
Протокол № ____
від _____.2021р.

Київ 2021

УДК 340
ББК 67.01 я 431
П 68

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № ____ від
_____.2021 р.*

Укладач

П 68 О.В. Банад, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та економіки Міжнародного європейського університету

Рецензенти:

І.Ю. Гришова, доктор економічних наук, професор Інституту законодавства Верховної ради України.

Міжнародні економічні відносини: методичні вказівки до семінарських і практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» ОП «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня / Міжнародний європейський університет; [уклад. О.В. Банад]. – Київ: МЄУ. – 2021. – 77 с.

УДК 340
ББК 67.01 я 431
© О.В. Банад, МЄУ, 2021
© О.В. Банад, МЄУ, 2021

ЗМІСТ	
ВСТУП	3
Тема 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ	5
Питання для обговорення	
Практичні завдання	5
Тестові завдання	5
Тема 2. СТРУКТУРА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	5
Питання для обговорення	12
Практичні завдання	12
Тестові завдання	12
Тема 3. ЕВОЛЮЦІЙНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	16
Питання для обговорення	19
Практичні завдання	19
Тестові завдання	19
Тема 4. ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	26
Питання для обговорення	29
Практичні завдання	29
Тестові завдання	30
Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ	35
Питання для обговорення	39
Практичні завдання	39
Тестові завдання	40
Тема 6. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ	44
Питання для обговорення	47
Практичні завдання	47
Тестові завдання	47
Тема 7. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ	53
Питання для обговорення	57
Практичні завдання	57
Тестові завдання	58
ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	59
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ	63
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64
НАУКОВІ ПРАЦІ АВТОРІВ	77
	79

ВСТУП

Однією з особливостей функціонування світового господарства другої половини 20 століття є інтенсивний розвиток міжнародних економічних відносин. Відбувається поширення та потягнення економічних зв'язів між країнами, групами країн, економічними угруповуваннями, окремими фірмами та організаціями. Ці процеси можна спостерігати у політичній, міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя, підвищення відкритості національних економік, в їх взаємодоповненні, переплетенні та зближенні, розвитку та закріпленні регіональних структур. Особлива увага приділяється саме практичному застосуванню набутих навичок при вивченні дисципліни «Міжнародні економічні відносини» - розв'язуванню задач та ситуаційних випадків, обробці статистичної інформації макроекономічного характеру.

Предмет навчальної дисципліни: система організаційно-економічних взаємовідносин суб'єктів господарювання в процесі реалізації та розвитку міжнародної економічної діяльності.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань з міжнародних економічних відносин, умов, форм, методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності, також набуття студентами широких знань про соціально-економічні проблеми світового господарства, також закономірності розвитку зовнішньоекономічних зв'язів, вивчення теоретичних основ світової економіки, специфіки формування, особливостей та тенденцій сучасного її розвитку.

Після засвоєння кредитного модуля та використуючи представлений навчальний посібник студенти зможуть продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- економічних законів та категорій, що пов'язані з міжнародною економічною діяльністю країн, підприємств чи окремих суб'єктів господарювання;
- основних ознак сучасної ринкової економіки та особливості диференціації держав залежно від їх рівня розвитку;

- сучасного стану української економіки в контексті міжнародної торгівлі, міжнародної економічної інтеграції та взаємодії із міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

уміння:

- визначення сутності й тенденцій інтернаціональної економіки;
- дослідження форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної економічної діяльності, прикладів і середовища її розвитку, практики здійснення і механізмів регулювання;
- оцінювання світогосподарських явищ і процесів у контексті національних інтересів України.

довід:

- розуміти сутність міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, їх значення та еволюцію, чинники і рівні розвитку, особливості дії законів і принципів;
- застосовувати набуті знання в світовій господарській практиці;
- знати про роль та значення окремих країн і регіонів у міжнародній економічній особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- уміти творчо аналізувати стан сучасної системи світового господарства та місце України в ній.

- визначити проблеми й тенденції розвитку міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин.

Авторський колектив висловлює вдячність відповідальному редактору та рецензентам.

Тема 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ

Питання для обговорення

1. Розкрити сутність світового господарства у вужькому та розширеному змісті.
2. Чим відрізняється поняття «світове господарство» від поняття «міжнародні економічні відносини»?
3. У яких формах реалізуються міжнародні економічні відносини? Охарактеризуйте їх.
4. Поясніть роль ресурсів в організації виробництва.
5. Охарактеризуйте різні види ресурсів.
6. Встановіть відповідність між видом ресурсів, його ціною та фактором виробництва.
7. Наведіть класифікаційні ознаки поділу факторів виробництва.
8. Наведіть приклад факторів виробництва за походженням та ступенем спеціалізації.
9. Поясніть основні передумови розвитку міжнародних економічних відносин.
10. Перерахуйте основні фактори, що стимулюють розвиток міжнародних економічних відносин.
11. Зазначте вагомі передумови для розвитку міжнародному поділу праці в різних галузях і державах в цілому.
12. Приведіть декілька варіантів практикування поняття «міжнародний поділ праці» різними науковцями.
13. Охарактеризуйте типи міжнародного поділу праці.
14. Розкрийте сутність та роль міжнародної спеціалізації виробництва.
15. Дайте коротку характеристику видам предметної спеціалізації.
16. В чому полягає міжнародне кооперування виробництва?
17. Які сфери включає виробничо-технологічне співробітництво?
18. Охарактеризуйте сутність та основні риси системи національних рахунків.
19. В чому особливості моделі загальної рівноваги?
20. Поясніть особливості розрахунку макроекономічних показників у системі національних рахунків.

Практичні завдання

1. **Розв'язати завдання за таких умов:** Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти валовий національний продукт і сальдо поточних операцій платіжного балансу, якщо відомо (в млн.дол.): абсорбія - 245; національний дохід - 110; чисті трансферти - 75; експорт - 80; імпорт - 32; чистий факторний дохід - 34.

Розв'язок

Торгівельне сальдо: $ТС = Эк - Им = 80 - 32 = 48$ (млн.дол.)
 Валовий національний продукт: $ВНП = А + ТС + Д_ф = 245 + 48 + 54 = 347$ (млн.дол.)
 Сальдо поточних операцій платіжного балансу: $СДБ = ТС + Д_ф + Т_г = 48 + 54 + 75 = 177$ (млн.дол.)
 Валовий національний продукт - 347 млн.дол.
 Сальдо поточних операцій платіжного балансу - 177 млн.дол.

2. **Розв'язати завдання за таких умов:** Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти величину непрямих податків і амортизацію національного продукту, якщо відомо (в млн.дол.): національний дохід - 155; основного капіталу - 32; чистий внутрішній продукт - 174; чистий факторний дохід - 120; торгівельне сальдо - 38.

Розв'язок

Непрямі податки: $Н_н = ЧВП - НД = 174 - 155 = 19$ (млн.дол.)
 Валовий внутрішній продукт: $ВВП = ЧВП + Ам = 174 + 32 = 206$ (млн.дол.)

7

Валовий національний продукт: $ВНП = ВВП + Д_ф = 206 + 120 = 326$ (млн.дол.)
 Непрямі податки - 19 млн.дол.
 Валовий національний продукт - 326 млн.дол.

3. **Розв'язати завдання за таких умов:** За даними національних рахунків Іспанії 2006 року, визначити величину чистих трансфертів та чистого факторного доходу, якщо відомо наступні показники, млн. дол.:

переклади за кордон іспанців і іноземних робітників, що живуть в Іспанії більше 1 року	18,7
переклади за кордон іноземних робітників, що живуть в Іспанії менше 1 року	12,1
платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном менше 1 року	10,1
отримані платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном більше 1 року	9,7
витрати на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в Іспанії іноземний капітал	6,3
одержані з-за кордону прибутки, а також праця та портфельні інвестиції	12,7
рента, виплачена нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в Іспанії	3,2
рента, отримана за здачу в оренду нерухомість за кордоном, але належить резидентам Іспанії	5,1

Розв'язок

Чистий факторний дохід: $(10,1 - 12,1) + (12,7 - 6,3) + (7,1 - 3,2) = 8,3$ (млн.дол.)
 Чисті трансферти: $9,7 - 18,7 = -9$ (млн.дол.)

Відповідь: Чистий факторний дохід - 8,3 млн.дол.

Чисті трансферти - (-9) млн.дол.

Рекомендації до отримання знань

Система національних рахунків (СНР) заснована на моделі загальної рівноваги (МЗР). Викликом пунктом МЗР є рівність обсягів пропозиції товарів і послуг, з одного боку, і попиту на них - з іншого.

Виробництво
 Виробничо уседині
 Країни + Імпорт

Вирощування + Им

Споживання
 Попит (споживання домашніх господарств, підприємств, уряду) + Інвестиції (капіталоутворення) + Експорт
 Им + Дов + Экс

Національний дохід - НД - сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технології)

НД = Високок на капітал + Рента на землю + Доход працівників

$НД = Д_ф + Р_д + Д_р$

Чистий внутрішній продукт - ЧВП - національний дохід, збільшений на суму непрямих податків.

$ЧВП = НД + Непрямі податки (ПДВ, акциз, мито)$

$ЧВП = НД + Н_п$

Валовий внутрішній продукт - ВВП - ринкова вартість товарів і послуг, створених уседині географічних країн

$ВВП = ЧВП + Амортизація основного капіталу$

$ВВП = ЧВП + Ам$

чи, припускаючи, що $Вир_{фр} = ВВП$ (виробництво уседині країн є ВВП), то з моделі загальної рівноваги випливає:

$ВВП = (П - Им) + (Екс - Им) = А + ТС$

де А - абсорбія - витрати резидентів, включаючи уряд, на вітчизняні і іноземні товари і послуги

$А = П + Им$

ТС - торговельне сальдо - різниця вартісних обсягів експорту й імпорту

$ТС = Эк - Им$

Валовий національний продукт - ВНП - ринкова вартість товарів і послуг, зроблених господарськими одиницями країни, незалежно від того, чи зроблені ці товари і послуги в географічних

8

Границях країни чи за її межами.

$VNI = VPI + \text{Чистий факторний дохід}$

$VNI = VPI + D_{\text{ч.ф.}}$ або

$VNI = (PI + Inv) + (Eks - Im) + D_{\text{ч.ф.}} = A + TC + D_{\text{ч.ф.}}$

Чистий факторний дохід - $D_{\text{ч.ф.}}$ - різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і витрат на виплату прибутку нерезидентам на вкладенні в даній країні іноземний капітал і відсотків за вкладом нерезидентів в місцевих банках.

• різниця доходів від інвестиційної діяльності (одержаних з-за кордону прибуток на прямі і портфельні інвестиції та відсоток на депозит у закордонних банках) і витрат на виплату прибутку нерезидентам на вкладенні в даній країні іноземний капітал і відсотків за вкладом нерезидентів в місцевих банках.

• різниця переказів у країну та з країни робітників-мігрантів, які вважаються резидентами своєї, а не зарубіжної країни.

• різниця сум ренти, отриманої за здану в оренду нерухомість за кордоном, що належить резидентам даної країни і рентн. виплаченої нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в даній країні.

$D_{\text{ч.ф.}} = (Ior - Iinv) + (Potr - Pinv) + (Potr - Pinv)$

Взаємні національний розташування дохід - VNI - використований на накопичення і споживання VNI , що включає чисті трансферти з-за кордону:

$VNI = VPI + \text{Чистий трансферт}$

$VNI = VPI + T_{\text{ч.}}$ або

$VNI = (PI + Inv) + (Eks - Im) + (D_{\text{ч.ф.}} + T_{\text{ч.}}) = A + TC + D_{\text{ч.ф.}}$

Чисті трансферти - $T_{\text{ч.}}$ - різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.

$T_{\text{ч.}} = Potr - Pinv$

Сальдо поточних операцій платіжного балансу - CAB - сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.

$CAB = Eks - Im + D_{\text{ч.ф.}} + T_{\text{ч.}} = TC + D_{\text{ч.ф.}} + T_{\text{ч.}}$

Тестові завдання

1. Світлова економіка - це:

- частина ринку країни, яка орієнтується на іноземних покупців;
- частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;
- сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та руху факторів виробництва;
- сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

2. Фактори виробництва за походженням поділяються на:

- основні, розвинені;
- загальні, спеціальні;
- первинні, набуті;
- унікальні та звичайні.

3. Міжнародна спеціалізація виробництва - це:

- заснований на міжнародному поділі праці стійкий обмін між країнами продуктами, виробленими ними з найбільшою економічною ефективністю;
- заснована на міжнародному поділі праці спеціалізація країн на конкретному виді товарів або послуг;
- здатність з найменшими витратами на основі наявних в країні ресурсів задовольняти свої потреби;
- правильна відповідь відсутня.

4. Міжнародна спеціалізація відбувається за такими напрямками:

- геополітичний та міжкультурний;
- соціальний та історичний;

- галузевий та між виробничих зв'язків;
- виробничий та територіальний.

5. Міжнародна економіка - це:

- частина ринку країни, який орієнтується на іноземних покупців;
- частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;
- сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та руху факторів виробництва;
- сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

6. Фактори виробництва за ступенем спеціалізації поділяються на:

- основні, розвинені;
- загальні, спеціальні;
- первинні, набуті;
- власні та запозичені.

7. Міжнародна кооперація виробництва - це:

- заснований на міжнародному поділі праці стійкий обмін між країнами продуктами, виробленими ними з найбільшою економічною ефективністю;
- заснована на міжнародному поділі праці спеціалізація країн на конкретному виді товарів або послуг;
- здатність з найменшими витратами на основі наявних в країні ресурсів задовольняти свої потреби;
- правильна відповідь відсутня.

8. Міжнародна спеціалізація країн поділяється на такі групи:

- виробництво готової продукції та вузлів;
- технологічне виробництво;
- виробництво готової продукції, деталей і вузлів, технологічне виробництво;
- сфера виробництва, присуті та будівництва.

9. До якого виду ресурсів відносяться підприємницькі уміння, знання, інформація, технології?

- технологічні;
- трудові;
- капітальні;
- природні.

10. Вартість якого фактору виробництва виражається у відсотках:

- капітал;
- земля;
- праця;
- технології.

11. Числовий міжнародний поділ праці полягає в:

- спеціалізації на певних видах готової продукції та послуг (предметна спеціалізація);
- спеціалізації та виготовлення окремих деталей, вузлів, їх компонентів, на стадіях технологічного процесу (технологічна спеціалізація);
- поділі країн-експортерів на індустріальні, сировинні та аграрні;
- вріна відповідь відсутня.

12. Чистий внутрішній продукт - це:

- сумування доходів в економіці, отриманих резидентами від використання факторів виробництва (праці, землі, капіталу, технологій);
- національний дохід, збільшений на суму непрахих податків;
- додавна вартість, вироблена резидентами в межах країни;
- витрати резидентів, включаючи уряд на вітчизняні та іноземні товари та послуги.

13. До соціально-економічних факторів, що впливають на ступінь міжнародного поділу праці, відносять:

- роль країни в світовій економіці;
- достатній рівень економічного та науково-технічного розвитку;
- сприятливі національного виробництва та його організаційний механізм;
- всі відповіді вірні.

14. Лібералізація національних економік виражається в:

- підвищенні ролі взаємної торгівлі товарами та послугами (що дає можливість багатоторговельної лібералізації торгівлі під егідою ГАТТ/СОТ);
- створенні системи міждержавних організацій;
- відкритті виробничих філій на території інших країн з метою виходу на ринок цієї країни;
- завоюванні резервної валюти, впровадженні єдиної, універсальної валюти в світі, функціонуванні світових фондів боргу.

15. Вартість якого фактору виробництва виражається в зарплатній платі?

- капітал;
- земля;
- праця;
- технології.

16. Одним з міжнародних видів торгівлі є:

- спеціалізації на певних видах готової продукції та послуг (предметна спеціалізація);
- спеціалізації та виготовленні окремих деталей, вузлів, їх компонентів, на стадіях технологічного процесу (технологічна спеціалізація);
- поділ країни-експортера на індустріальні, сировинні та аграрні;
- вільна відповідь відсутня.

17. Факторний дохід - це:

- різниця між переказами робітників-мігрантів, які працюють резидентами, із даної країни і до неї;
- ринкова вартість товарів та послуг, створених в географічних межах держави;
- сума показників торговельного балансу, чистого факторного доходу та чистих трансфертів;
- чистий факторний дохід, що враховує перекази робітників-мігрантів, як резидентів, так і нерезидентів країни, в якій вони працюють.

18. Система національних рахунків - це:

- обліковий символ, які використовуються для запису і узагальнення збільшення або зменшення певного виду доходів, витрат, активів, зобов'язань та власного капіталу країни;
- сукупність міжнародно визнаних правил обліку міжнародної діяльності, в яких відображаються всі необхідні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної та міжнародної економіки;
- взаємодія між бухгалтерськими рахунками внаслідок відображення на них господарських операцій;
- спосіб узагальнення за економічно однорідними групами і поточного обліку результатів діяльності підприємств в певній країні.

19. Капітальні ресурси - це:

- фізичні та розумові здатності працівників, затрачені ними в процесі виробництва;
- інституційні одиниці (банки, фінансові, страхові компанії), які здійснюють фінансове посередництво та допоміжні фінансові послуги;
- природні блага, що використовуються у виробництві товарів та послуг;
- накопичений запас засобів у виробничій, промисловій або товарній формі, необхідних для створення матеріальних благ.

20. Асортимент розраховується за формулою:

- Національний дохід + Непрямі податки;
- Відсоток на капітал + Рента на землю + Дохід працівників;
- Споживання + Інвестиції;
- Чистий внутрішній продукт + Амортизація основного капіталу.

Тема 2. СТРУКТУРА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Питання для обговорення

- Поясніть регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.
- Назвіть типи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
- Охарактеризуйте соціально-економічні моделі розвитку країн.

1

- Наведіть характерні риси, що притаманні розвиненим країнам.
- На які умовні групи розділяються розвинені країни за рівнем їх розвитку?
- Які найважливіші риси постіндустріальної економіки?
- Які відмінності між розвиненими і країнами, що розвиваються?
- Які макроекономічні закономірності притаманні країнам, що розвиваються?
- Вкажіть стратегічні напрями та причини відсталості країн, що розвиваються.
- Приведіть приклади країн, що розвиваються.
- Розкрийте сутність та орієнтири розвитку нових індустріальних країн.
- Охарактеризуйте розвиток нових індустріальних країн.
- Назвіть концепції системних реформ країн із перехідною економікою.
- Охарактеризуйте напрями системних реформ країн із перехідною економікою.
- В чому полягають вихідні умови перед початком реформ в різних країнах з перехідною економікою.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на поставлені запитання.

«Апропріація» або привласнення - це давній маркетинговий хід. Ще наприкінці 1960-х в США придумали поняття Nifty 50. Йшлося про повністю американо-американські «компанії-чемпіони», які повинні були швидко розвиватися, ніби то виправдовуючи свої високі мультиплікатори.

Потім була називаюча популярна концепція «азіатських тигрів» - економік Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу і Тайваню, які демонстрували дуже високі темпи економічного розвитку в 1960-1990-х. Аж до кризи 1997-1998 років. А на рубежі 2000-х виникла концепція догравців.

BRICS і MIST - не єдині геополітичні альянси, що з'явилися в останні роки. Скажімо, в 2009-му на сторінках ЗМІ часто зустрічались згадки про об'єднання CUEETS, куди входять Колумбія, Індонезія, В'єтнам, Ефіопія, Туреччина, Південна Африка. Ці країни відрізняються великою різноманітністю експорту, а також узагальнюють суттєві прайм інвестиції (ПІІ). Так, в 2010-2012 роках такі вкладення нерезидентів в економіку Колумбії зросли більш ніж удвічі, а в економіку Сінгапуру майже вдвічі.

Деякі країни беруть не динаміку, а перевагою своєї розвинутої економіки і лідівітності фінансових ринків. Наприклад, блок G7+5 - Канада, Австралія, Сінгапур, Швеція та Гонконг. У свою чергу альянсом CARBS об'єднали Канаду, Австралію, Росію, Бразилію і Південну Африку. Іх з повною відповідальністю можна назвати «сировинними центрами». Пять країн цього блоку займають до 29% суші, 60% пріоритетів і виробляють від чверті до половини основної сировинної продукції в світі.

В'єтнам, Індонезія, Мексика, Бангладеш, Єгипет, Нігерія, Туреччина умовно знаходяться в блоці велика частина молодого населення в цих державах, шорічне зростання доходів населення на рівні 20-25%, хороше корпоративне управління і небажання інвестувати у великі енергетично орієнтовані економіки.

Джерело: Дубенський В. «МІСТРАЛЬ є востоком». Експерт. Міжнародний бізнес. №7(380). - 25 ФЕВРАЛЯ - 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/25.01.1127/>.

- Як впливає на економічну ситуацію в певній країні відношення її до певного альянсу?
- Як Ви вважаєте, які із представлених альянсів є найбільш вигідними у міжнародних економічних відносинах?
- Хто на Вашу думку є найбільш впливовими на світовому ринку: окремі країни, міжнародні організації, інтеграційні угруповання чи представники альянсів?

2. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на поставлені запитання.

«МІСТРАЛЬ зі сходу: Економіка, що розвивається»

Дванадцять років тому, на самому початку ХХІ століття, голова правління компанії Goldman Sachs Asset Management Джим О'Нілі поклав початок інвестиційного буму, запропонувавши номінальним акціонерам (потім були приватні ПАФ). І ось, через десятиліття, коли релісія в Європі і повільне відновлення в

1

США змушують шукати альтернативи для майбутніх інвестиційних переворотів. ООН просуває ціле інвестування в нову групу країн, до якої входять Мексика, Індонезія, Південна Корея і Туреччина, об'єднані абревіатурою MIST.

MIST виглядає дуже різноманітним об'єднанням, оскільки економіки країн, що в нього входять, значно відрізняються один від одного. «ВВП на душу населення Кореї в сім разів більше, ніж Індонезії, в той час як населення Південної Кореї - в п'ять разів менше. Крім того, якщо Південна Корея - старіюча країна, то Індонезія і Туреччина - країни з молодим населенням. Така ж ситуація і зі структурою економіки: рівнем кваліфікації робочої сили, ступенем розвитку інститутів та технологій», - відзначає керуючий інвестиційними та пенсійними фондами компанії KINYO Нікола М'який. Однак ці відмінності з липном перевищує один відсоток номінального світового ВВП, створює економічне зростання в середньому складає по групі 5,4% щорічно, зростає не тільки населення, але і його купівельна спроможність: інфляція несподівано контролюється і не перевищує в середньому 4,9% на рік. Всі чотири держави входять до числа найбільш економічно світу - G20.

Найбільша за розмірами економіка країни в MIST - Мексика, в останні роки виправляє збільшення поставок товарів в США, які є її ключовими торговими партнерами. Обсяг експорту з Мексики за 2010-2012 роки зріс на 26,4%, досягнувши 377 400 000 000 доларів. За оцінками японського інвестиційного банку Nomura, яке в найближчі десять років Мексика може стати найбільшою економікою в Латинській Америці, обійшовши Бразилію. У 2011-му реальний ВВП Мексики виріс на 3,9% проти 2,7% у Бразилії, а в 2012 році розрив лише збільшився - динаміка склала 3,8 і 1,3% відповідно. Цікаво, що в Мексиці капітал активно направляється у промисловість. Так, в 2011-му близько половини прямих іноземних інвестицій (понад 9,5 млрд доларів) припало на автомобільну та харчову галузі.

Індонезія, незважаючи на більш скромне положення в блоці, демонструє зростання завдяки розширенню середнього класу і провідної ролі в Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Крім того, в останні роки роздрібна торгівля в країні зростає в середньому на 14%. Це пов'язано як з низькими процентними ставками, так і з поширенням купівельної спроможності населення. Чимало перевагою є той факт, що в країні розвивається альтернативна енергетика. Так, під впливом зростаючого попиту на електроенергію, а також необхідності скорочення викидів CO₂, уряд готовий витратити 367 млн доларів для фінансування будівництва геотермальних електростанцій, яке має бути завершено в 2014 році.

Серед країн «Великої двадцятки» Південна Корея, незважаючи на те що її територія найменша в MIST, має найнижчий рівень безробіття (3,4%) і високу купівельну спроможність на душу населення. Це добре помітно з продажу продуктів розкоші, які щорічно збільшуються в середньому на 12%, в той час як в Японії приріст цього показника становить п'ять відсотків, а в країнах ЄС - десять відсотків. Проте основна перевага Республіки Корея полягає в розвиненій промисловості: виробництві автомобілів, напівпровідників, електроніки, суден та металургійної продукції, а також кваліфікований робочий сім'я. При цьому країна дуже відкрита для іноземного капіталу - з 1998 року іноземні інвестори мають можливість вкладати гроші майже в усі види бізнесу, а у вільну економічну зону під Сеулом валодати заманити IBM, Samsung, Cisco, DII, FedEx. Компанії, розташовані в цій зоні, платять мінімальні суми за оренду земель, звільнюються майже від усіх податків, а також мають право звертатися до місцевої влади за субсидованим фінансуванням великих інфраструктурних проектів.

Туреччина, яку Джон О'Нілі вважає найактивнішим членом MIST, показує найбільш високі темпи економічного зростання в цій чверті: динаміка реального ВВП в 2010 і 2011 роках склала 9,2 і 8,5% відповідно, правда, сповільнившись в 2012 р. до трьох відсотків. Плануючи збільшити масштаби візиту туризму і авіаперевезень, турецький уряд запроваджує механізми секторальних прямих і укріплює бороративні бар'єри. І якщо на даний момент до Турецької Республіки прибувають близько 32 млн туристів щорічно, то до 2023 року чиновники планують збільшити цей показник до 50 млн осіб. Зростає туристичний галузь, у свою чергу, повинен надати позитивний вплив на роздрібну торгівлю, обсяг якої до 2016-го може досягти 457 млрд доларів у порівнянні з 313 млрд доларів в 2012 році, що вище середнього показника по Єврозоні. Значні темпи зростання продажів, згідно з оцінками Business Monitor International, очікуються в харчовій промисловості (по дев'ять відсотків щорічно до 2016 року) та секторі споживчої електроніки (на 6,5% до 2016-го). Крім того, завдяки програмі стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії в найближчі десять років щорічне зростання енергетичного ринку в Туреччині складе шість відсотків.

Зате в BRICS справи йдуть зовсім не так райдужно, як десятиліття тому. Бразилія перетворилася на дуже дороге місце для ведення бізнесу. Мало того що податкове навантаження збільшилася з 22% ВВП в 1980 році до 36% у цей час, до цього ще додається складність і непрозорість податкової системи країни. Також слід зазначити, що більша частина коштів йде на виплату пенсій і витрати на утримання

необудованого великого держпарату, а не на реформи і модернізацію. Іншою проблемою є надмірне держрегулювання, і навіть рекордно низькі процентні ставки на рівні 7,25% ринків не рятують ситуацію. Інвестори вважають, що невизначеність щодо держрегулювання гальмує життєво важливі інвестиції в інфраструктуру.

Водночас Росія зараз стикається з серйозними політичними проблемами, а її економічна структура з ниткою підходить під критерії країн BRICS. Основним джерелом нинішніх проблем, звичайно, є економічна криза 2008-2009 років. При цьому російська економіка пережила найвищий витік капіталу серед країн блоку за останні десятиліття. За оцінками мініфін, відтік капіталу в 2011-му склав більше 84 млрд доларів, а в 2012 році з країни «пішов» ще 61 млрд доларів.

Ноді не висідає експортної підтримки, через що Делі складно розраховувати на істотне зростання експорту в найближчому майбутньому, за 2012 рік він збільшився лише на 1,1%. Що ще більш важливо, Індія має значний бюджетний дефіцит на рівні 5,6% ВВП, на покриття якого необхідно до ста мільярдів доларів інвестицій щорічно. На відміну від інших країн BRICS, життєві Індії як і раніше дуже бідні. Щорічно поширення корупції і відсутність достатньої кількості робочих місць в країні з швидкозростаючим населенням також є причинами для занепокоєння.

Навіть економіка Кувейту відчуває уповільнення, хоча і залишається кращим інвестиційним напрямком у BRICS. З початку інвестиційного буму на початку 2000-х років ВВП Кувейту виріс в 5,5 рази - з 1,32 трлн до 7300 млрд доларів, піднявшись на друге місце в світі за цим показником. А по торговельному обороту країна і зовсім стала лідером. Що ще більш важливо, Китай за останні роки радикально змінив свою економічну парадигму - він перетворився на державу-експортера капіталу і виробництва.

Вирівняти ситуацію в блоці не змогло навіть приєднання до нього в 2011 році Південноафриканської Республіки (ПАР). Адаже економіка цієї країни не демонструє сильних небудь вражаючих результатів: зростання реального ВВП в 2010-му склав там 2,9%, а в 2011 році - 3,1%. При цьому в ПАР існує високий рівень безробіття (близько 25%), гостра проблема бідності, недорозвинена транспортна інфраструктура.

«Країнам MIST є куди рости. У цьому їх готова перевага. Тобто варто розглядати інвестиції в даний регіон як хорошу можливість закочити в підр, поки він знаходиться на першому поверсі, замість того щоб нитися за зростанням BRICS, який вже демонструє ознаки уповільнення після 12-річного марафону», - вважає генеральний директор інвестиційної компанії SP Advisors Нік Пласа. Іншими словами, MIST може повторити динаміку історію зростання країн BRIC в 2001-2010 роках. А значить, статистикам наступного десятиліття за темпами економічного зростання у світі.

Джерело: Дубовський В. «MIST: грає в достежку» / Експерт. Неодержавний бізнес / №7(380). - 25 ФЕВРАЛЯ. - 2013 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.expert.sibantides.23.01127/>

1. Незважаючи на різноманітність економічного устрою країн MIST, для країни на Валду думку буде підтримувати у довгостроковий перспективі?

2. Пояснити причини зниження темпів розвитку BRICS.

3. Які переваги акроніму MIST над BRICS?

Тестові завдання

1. Види соціально-економічних моделей розвитку країн:

- а) американська, західноєвропейська, японська;
- б) американська, європейська, китайська;
- в) американська, західноєвропейська, соціалістична;
- г) австралійська, європейська, китайська.

2. До групи країн «великої сімки» (G8) входять:

- а) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Росія;
- б) США, Канада, Китай, Японія, Швейцарія, Німеччина, Франція, Італія;
- в) США, Канада, Японія, Китай, Великобританія, Швейцарія, Німеччина;
- г) Австралія, Канада, Китай, Великобританія, Німеччина, Італія, Швейцарія.

3. Яка країна входить до групи «нових індустріальних країн»:

- а) Угорщина;
- б) Бразилія;
- в) Венесуела;
- г) Австралія, Канада, Китай, Великобританія, Німеччина, Італія, Швейцарія.

4. Який готовий сектор економіки розвинутих країн:
- а) первинний;
 - б) вторинний;
 - в) третинний;
 - г) всі відповіді вірні.
5. Дохід 475 найбагатших людей світу більше, ніж дохід:
- а) 1/3 капіталів всього людства;
 - б) 1/2 капіталів всього людства;
 - в) майже всього капіталу людства;
 - г) вірна відповідь відсутня.
6. Яка країна входить до групи країн з перехідною економікою:
- а) Японія;
 - б) Катар;
 - в) Мексика;
 - г) Казахстан.
7. Трида об'єднане у світовій економіці включає:
- а) ЄС, НАФТА, розвинені країни Азії;
 - б) ЄС, ООН, розвинені країни Азії;
 - в) ЄС, розвинені країни Тихоокеанського регіону, СНД;
 - г) ЄС, НАФТА, розвинені країни Азії, МВФ.
8. До якої групи країн належить Україна:
- а) розвинені країни;
 - б) країни, що розвиваються;
 - в) країни з перехідною економікою;
 - г) нові індустріальні країни.
9. Яка країна має неінтегровану керувану економіку:
- а) В'єтнам;
 - б) Італія;
 - в) Португалія;
 - г) Латвія.
10. Якимось чином соціально-економічного розвитку частини населення:
- а) комуналістичною;
 - б) корпоративною;
 - в) ліберальною;
 - г) авторитарною.
11. До первинного сектору економіки відносять:
- а) сільськогосподарство і промисловість;
 - б) сільське, лісове та рибне господарство;
 - в) промисловість;
 - г) будівництво.
12. Країни, що розвиваються мають також назву:
- а) країни третього світу;
 - б) країни з перехідною економікою;
 - в) країни «золотого мільярда»;
 - г) нові країни.
13. Вкажіть ВВП України (2012 р.):
- а) 185 млрд дол.;
 - б) 286 млрд дол.;
 - в) 344 млрд дол.;
 - г) 869 млрд дол.
14. Яка із країн входить до групи країн так званого «інтермедіального капіталізму»:
- а) Південна Корея;
 - б) Франція;
 - в) Малайсія;

15. Яка із країн не входить до ЄС:
- а) Італія;
 - б) Південна Корея;
 - в) Канада;
 - г) США.
16. До третинного сектору економіки відносять:
- а) сільське господарство і промисловість;
 - б) сферу послуг;
 - в) промисловість;
 - г) будівництво.
17. Концепція економічного переходу базується на:
- а) врахуванні особливостей постіндустріальної економіки;
 - б) широкій і парадигмальному проведенні системних економічних реформ;
 - в) розвитку первинного сектору економіки;
 - г) повільному і послідовному введенні системних економічних реформ.
18. Стратегією виправлення розвитку країн, що розвиваються є:
- а) подолання економічної та соціальної відсталості;
 - б) досягнення економічного зростання;
 - в) підвищення життєвого рівня населення;
 - г) всі відповіді вірні.
19. Дохід 3-х найбагатших людей світу більше, ніж дохід:
- а) 27 найбагатших країн світу;
 - б) 37 найбагатших країн світу;
 - в) 47 найбагатших країн світу;
 - г) 67 найбагатших країн світу.
20. Яка країна входить до групи «нові індустріальні країни»:
- а) Гонконг;
 - б) Франція;
 - в) Австралія;
 - г) Монако.

Тема 3. ЕВОЛЮЦІЙНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Питання для обговорення

1. Висвітліть сутність міжнародних торговельних зв'язків держав стародавнього світу.
2. В чому особливості економічних відносин епохи феодалізму?
3. Охарактеризуйте сутність епохи Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
4. Вкажіть переваги і обмеження зовнішньої торгівлі періоду первісного напромадження капіталу.
5. Охарактеризуйте основні ознаки епохи первісного напромадження капіталу.
6. Висвітліть особливості нового періоду розвитку економічних зв'язків.
7. Поясніть як поглиблюється міжнародний поділ праці у постколоніальний період розвитку світу господарських зв'язків.
8. Прослідкуйте розвиток та становлення валютно-фінансових відносин та їх значимості у формуванні міжнародних економічних відносин.
9. В чому особливості світогосподарських зв'язків в найновіший період?
10. Встановіть притягання та актуальність розвитку міжнародних інтеграційних процесів у системі

Практичні завдання

1. На основі опрацювання лекційного матеріалу до теми «Економія МЕН» звітуйте таблицю 1.

Таблиця 1. Визначені історичні події у формуванні МЕН

№ Рік	Назва події	Де стався подія?	Як подія вплинула на формування МЕН?
1			
2			
15			

2. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповідь на поставлені запитання.

Велика депресія і пошук економістів на природу кризи

Протягом 1929-1932 рр. промислове виробництво в усьому світі було в значній мірі згорнуто, скоротившись майже наполовину в США, на 40 % - у Німеччині, приблизно на 30 % - у Франції і «щось» на 10 % - у Великобританії. де економічний криза почався ще в 20-х роках. Розвинені країни зіткнулися також з унікальною за своїми масштабами дефляцією, в результаті якої ціни впали майже на 25% у Великобританії, промишленість у Німеччині і США і більш ніж на 40 % - у Франції. Однак найбільші втрати людського капіталу виражалися в безробітті. У 1933 р. безробіття в США охопило 1/4 всіх сукупної робочої сили. У 30-ті роки катастрофічне зростання безробіття переживала також Німеччина.

Велика депресія стала глобальним явищем, переклинувшись з розвинених країн у країни, що розвиваються. Чим же була викликана настільки великомасштабна, всеохопна криза? Економісти, історики та суспільствознавці ніколи не відчували дефіциту гіпотез для відповідей на це питання. Велика депресія в найбільшій мірі, ніж будь-яка інша подія, стала стимулом для розвитку макроэкономики. Кейнс був першим, хто дав ретельне пояснення цьому феномену. Головним чинником, який призвів до депресії, він вважав коливання у впевненості інвесторів щодо майбутнього. У своїй «Загальній теорії» він проаналізував макроекономічне середовище, що дозволило пояснити хронічне безробіття того часу, а також запропонувати дії щоб перетворити фіскально-прошову політику в знаряддя антикризової боротьби.

Після кризи постоу Миттон Фрідлен, лауреат Нобелівської премії, а також його співатор, Аліна Зорстаниа, що практично вказували на надмірно сильну політику стимулювання економічного зростання, що практично вказували на надмірно сильну політику стимулювання економічного зростання, що всі заходили щодо зміни прошової політики, спрямовані на боротьбу з наростаючим валом банківських банкрутств почали 30-х років, закінчилися повним провалом, вислідом чого прошову політику не змогла протистояти переростанню звичайного спаду в рамках ділового циклу в катастрофічну депресію.

Ще одне пояснення було запропоновано Пітером Теїном з Массачусетського технологічного інституту, який стверджував, що Велика депресія з'явилася замінним результатом світової війни. Як і у випадку з більшістю інших провалів економічної теорії, не існує якого-небудь загальноприйнятого погляду на причини Великої депресії і природу її механізмів. Бодіючас є кілька різних підходів, кожен з яких фокусує увагу на одному з аспектів кризи і частково пояснює цей безумовно складний макроетомічний феномен.

Ще один напрямок з'явлення в цій дискусії зовсім несправно. Прихильники теорії реального ділового циклу стверджують, що й кейнсіанці, і монетаристи невірно вказують джерела порушень в економіці. На їх думку, поведінка спотворюючих економічних флуктуацій лежить не в сфері політики або політики, а в технологічних показ. Інші економісти, що належать до так званих «некейнсіанців», прагнуть створити більш життєздатну торговельну базу для основоположних ідей Кейнса (ринкова економіка не є автоматично регульованою, номінальні ціни і зарплата реагують недостатньо швидко для того, щоб постійно приводили

до повної зайнятості, державне втручання здатне допомогти стабілізувати економіку).

Сьогодні, через 45 років після смерті Кейнса, що пройшли в запеклих суперечках, коли вже досягнуті значні результати в розвитку теорії макроэкономики, може бути зроблений один безперечний висновок. Навіть враховуючи той факт, що «Загальна теорія» була епохальним внеском у науку, вона не відбувається в результаті зрушень в інвестиційному процесі; тепер ми знаємо, що економіка також складає й іншим типом поведінки. Кейнс дозволяв, що економіка не завжди здатна плавно пристосовуватися до несприятливого попиту, іншими словами, вона не в змозі підтримувати високий обсяг випуску і низький рівень безробіття.

Тепер ми знаємо, що адаптаційні здатності економіки значного мірою залежать від її економічних інститутів, а останні значно розрізняються по країнах. Таким чином, аналіз економічних коливаль можливий, коли охоплено все різноманітне причин і результатів.

1. Чим характеризується Велика депресія?

2. Як різні економісти пояснюють причини Великої депресії? З яким із пояснень Ви б погодилися і чому?

3. У чому полягають основні відмінності поглядів кейнсіанців і монетаристів на джерела порушень в економіці?

4. Які з причин спаду в економіці, позначених в кейсі, здатяться Вам найбільш ймовірними? Аргументуйте вашу відповідь.

Джерело: Макроекономіка: сборник кейсов: учебно-методическое пособие для самостоятельной работы студентов / Ш.И. Еникеев, Д.А. Сергеев - Казань: изд-во «Илзанне» Института экономики управления и права (г. Казань). 2013. - 44 с.

3. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповідь на поставлені запитання.

Держави претяго тиснячотини

За перше десятиліття ХХІ століття список визнаних держав світу поповнився п'ятьма країнами. Фактично їх стало на десять більше.

Сю довнясто претя членом Організації Об'єднаних Націй в липні 2013 року, може стати Південний Судан. На сучасному референдумі про незалежність 98,8% жителів півдня цієї найбільшої африканської країни підтримали ідею про незалежність Південного Судану. До Південного Судану на політичній карті світу в новому столітті з'явився Східний Тимор (забув незалежність в 2002 р.) - Чорногір'я відокремився від Сербії в 2006 р.), а також Сент-Мартін і Кюрасао (і колонії Нідерландські Антильські острови перетворилися на автономні держави в 2010 р.). Набуття в 2007 році незалежності сербської автономії Косово станом на сьогоднішній день визнали 73 країни. Ахазія і Південна Осетія, які оголосили себе незалежними державами роком пізніше, отримали визнання лише Росії, Венесуели, Нікарату і Науру.

Ново століття диктує й нові правила створення незалежних держав, але, звичайно, із збереженням усталених принципів ХХ століття. Як і в минулому сторіччі, сьогодніні протоголошення суверенітету нових держав часто відбувається з використанням сили. Однак тепер світова спільнота ретельно оцінює відповідність цієї незалежності нормам міжнародного права. А визнання або невизнання у світі нової держави має для нього в майбутньому величезне значення.

Як і в раніше, велику роль у цьому процесі відіграють найвпливовіші гравці - ООН, Співучені Штати, ключові країни Єврозони, Китай і Росія. Сама незалежність часто дістається новачкам з рук преедентів. Окремі випадки успішної боротьби за незалежність нерідко сприяються претини країнами як ситуації і неможливість повністю перенести чужий досвід в умови якої іншої держави. За способами отримання суверенітету нової країни ХХІ століття діляться на три групи. У першій групі - держави, які зумили домогтися незалежності без конфліктів і які заручилися підтримкою і визнанням світової спільноти. У другу входять ті, які розширилися зі «старими братами» конфліктами, і їх визнали не всі країни світу. Третя група - це території, практично не добилися визнання своєї незалежності в світі.

Сьогодні Тимор, Етнічні конфлікти, політична та соціальна нестабільність привели до протоголошення незалежності колоній португальської колонії Східний Тимор в 2002 році. Через кілька років там знову виникла напружена ситуація і почастили випадки насильства, після чого Рада Безпек ООН ввела в Східний Тимор 1600 незалежних міжнародних поліцейських. Вони разом з надісланими Австралією контингентом Міжнародних сил стабілізації відновили стабільність у країні.

Східний Тимор відноситься до групи найбільш відсталих держав Азії та Африки. Дві третини населення перебуває за офіційною межею бідності. Основу економіки складає сільське господарство, в якому зайнято понад 80% населення. Її основна продукція - кава (шпорино виробляється до десяти тисяч тонн), чай (кукурма), рис.

Південний Судан. Референдум про відділення півдня Судану від півночі передувала 22-річна громадянська війна на пручі етнічних і регіональних протиріч. У війні загинули майже два мільйони людей. У 2005 році був укладений мирний договір. У жителів північного Судану більш високі доходи, життя. У 90% населення Південного Судану щоденний прожитковий мінімум становить менше одного долара. Країна розростається багаторічними конфліктами. Ключова проблема, з якою можуть зіткнутися дві частини розколотого країни - боротьба за нафту. Судан, ймовірно, володіє запасами нафти, близькими до обсягів до резервів Саудівської Аравії. При цьому до 70% їх припадає на Південний Судан. Однак транспортування сирої нафти проходить через розташований на півночі країни Порт-Судан. Причому доходи від видобутку нафти останнім часом витрачаються виключно на закупівлю озброєння. Своєю роллю у вирішенні цих проблем зіграють впливові світові держави. З одного боку, це Китай, давно і надійно закріпився на півночі країни, з іншого боку - Японія, США і Європа, які прагнуть створити протидію Пекіну в цьому регіоні.

Сент-Мартін і Кюрасао. Після проведення референдумів в жовтні 2012 року політичне утворення Нідерландські Антильські острови офіційно припинило існування. Острови Сент-Мартін і Кюрасао, колишні колонії Нідерландів, стали автономними державами, що входять в Нідерландське королівство (тобто формальної главою є королева Беатрікс). Головні джерела доходів островів - туризм, переробка і транспортування венецельської нафти, судноремонт. Крім цього, найважливішою частиною фінансових надходжень є офіційні фінансові послуги. Податок на прибуток тут становить 2,4-3%.

Чорногорія. У червні 2006-го державний Союз Сербії і Чорногорії припинив своє існування. Виділення Чорногорії в Сербії відбулося мирно, шляхом референдуму, який пройшов за посередництва Європарламенту. За незалежність Чорногорії висловився 55,4% виборців. Сербія після виділення Чорногорії втратила вихід до моря. Ще на початку 2000-х Чорногорія змала стати привабливим об'єктом для туризму, як літнього, так і зимового. Політичні держави націлені на всебічний розвиток туристичної сфери, її видання прориватиме перетворення її в сільськогосподарство.

Косово. Найбільш великим ударом по Бєлграді стало в 2007 році протоголошення незалежності Косова, яку визнали США і більшість членів ЄС. Насправді автономія стала незалежною в 1999-му, коли кілька країн-членів НАТО бомбардували Югославію і ввели свої війська в бунтівний край, де різко затосерилися протиріччя між косоварами (албанцями) і слов'янським населенням. Міжетнічний конфлікт в Косово сьогодні - крайня річкова. Одна з причин - виведення комплексу проживання сербів в анклавах. У країні 45% населення перебуває за межею бідності. Один з основних джерел доходу косоварів - допомога албанської діаспори. Економіку серйозно пошкодило невирішене міжнародний статус Косова, який тимчасово залишається інвестицій і кредитів. Економічна слабкість регіону для поштової провідності тинькової економіки, в якій контрабандний бензин, сигарети, цемента, наркотики є основними товарами. Косово живе значною мірою за рахунок міжнародної допомоги. До того ж в 2009-му це не всіма визнана держава стало членом Світового банку та МВФ. Сербське населення Косова відмовляється визнавати місцеві державні інститути. Більшість сербів живуть на півночі Косова, у них своя поліція, правосуддя.

Південна Осетія і Абхазія відоклилися від Грузії ще в 1993-му при російській підтримці. У 2008 році, коли грузинські війська спробували контролювати Цхинвалі, обидві автономії оголосили про свою державну незалежність. Сьогодні спільно, за винятком Росії і ще трьох держав, відмовляється визнавати ці території незалежними країнами. Європарламент 21 січня 2013 року прийняв резолюцію, згідно з якою Абхазія і Південна Осетія визнані окупованими територіями. Економіка обох незалежних держав повністю залежить від Росії. Причому, 99% бюджету Південної Осетії формується за рахунок переказувань з Москви. Абхазія приєднано на 70% залежить від фінансових надходжень з РФ. Основна вигода в обігу - російський рубль. В обох незалежних республіках процвітає корупція, безробіття перевищує 50%.

У другому десятилітті ХХІ століття процес створення нових держав продовжується. Можливість розколу зберігається в Бєлорусі. Уже довгий час королівство мпінгує і сирійців, воно майже всім місцям фактично живе без уряду. Одна частина країни - говорить голландським мовою фландрів - більш багатий регіон, ніж інша - фламандська Веллонія. На підставі цього фламандські націоналісти регулярно висувають вимоги відділення «від будинку».

Нерозуміло, продовжує залишатися ситуація в Приністеррові. Юридично територія Приністеррові (а винятком кількох сіл) Конфлікт тліє вже два десятиліття, проте жодна держава у світі що реєструє бачку не визнає. Значною мірою рішення приністерровського питання залежить від готовності Москви.

Тирасполя та Кишинєва домовляється. У середньостроковій перспективі найбільш вірогідні два сценарії. Перший - приєднання Молдови до Румунії і остаточне «відкопювання» тих територій, які з цим не згодні (Галац, Приністеррові). Другий - створення молдавської федерації, введена двоюмовності і т. д.

Насадні Кувейт. а також частина «континентальної» території Азербайджану контролюються Вірменією за результатів війни 1988-1994 років. Повищення позитиві Баку в регіоні за рахунок продажу нафти запрожує новим витком напруженості в регіоні (Єреван порад з Москвою входять в Організацію договору колективної безпеки).

Кувейт - найскладніша проблема Туреччини. Влада країни у всі часи ставилася до курдів, як до сепаратистів. Однак союзники Туреччини по НАТО вимагають мирного вирішення курдського питання. Іракський Курдистан фактично незалежний від уряду в Багдаді. Курди також компактно проживають в Ірані та Сирії.

Розташована на «Африканському Розі» держава *Сомалі* фактично розпалася на окремі території (всього в країні 18 провінцій), що знаходяться під контролем повновладних командирів. Північна частина протистояла своєму незалежності як Республіка Сомаліленд, а сама країна перетворилася на базу піратів Індійського океану.

Ще в трьох економічно потужних державах періодично проявляються відцентрові сили. Не виходять міжетнічні конфлікти в *Лівані*: боснійські організації то оточують перемиря, то вилізують чергові теракти. *Росія* теж володіє величезною кількістю потенційних таргетів. Дві чеченські війни не змогли стабілізувати обстановку на Північному Кавказі. У *Великобританії* періодично затосерюється питання Ольстера та Північної Ірландії, де давнє протистояння має ще й регіональний ґрунт. Однак і Мадрид, і Москва, і Лондон в цьому контролюють ситуацію на своїх бунтівних територіях.

Яким буде світ ХХІ століття: роздроблений на тисячі країн-оскоків або складається з деяких об'єднаних і протидіючих центрів? Виповнюючи на це питання, політичні оглядачі, футурологи, суспільствознавці, дипломати в думках не сходяться.

Порівняно недавно американський Фонд миру ввів в ужиток поняття *failed state* (держава, яка не відбулася) - для країн, які не можуть забезпечувати власну життєдіяльність. Це поняття об'єднує 12 соціальних, економічних, політичних і військових індикаторів. В індексі за 2010 рік у «червоний ґрунт» потрапили, де лідирує Сомалі, виявився 37 країн у критичному стані перебувають в основному африканські та азійські держави - Судан, Чад, Зімбабве, Кенія, Нігерія, Ефіопія, Конго, Афганістан. До групи «ранішньої», тобто найбільш небезпечної до кордону *failed state*, відносяться Росія, Таджикистан, Білорусь, Молдова, Китай, Україна.

Інтенсивний процес створення нових незалежних держав намітився після Першої світової війни. Друга світова війна, деколонізація Африки і розпад соціалістичного табору домі висувають основними позитивними елементами суверенізації нових територій. Ймовірно, у другій половині ХХІ століття основним претомом стане боротьба за природні ресурси - енергетичні, родові, землі і, перш за все, питну воду.

Джерело: «Государство, престиж тысячелетия» / Эксперт. №2-3(400). - 02 сентября. <http://www.expert.ru/articles/8/0/11634/>

1. Які країни світу впливають на формування нових державних утворень?
2. Які втрачає та зобов'язує новостворених держав?
3. Чи мають шанс новостворені держави стати вагомими суб'єктами міжнародних економічних відносин?
4. Як і думаете, кількість держав і надалі буде збільшуватися? З чим це пов'язано?

Тестові завдання

1. Купи - це:

- а) об'єднання факторів, об'єднання, яке висуло посередником у міждержавному обміні за часів Англичан і реції та Риму;
- б) торговельний посередник за часів Великих географічних відкриттів;
- в) службовець або торговельний агент падає чи зраду за часів Англичан і Греції та Риму;
- г) правління відповідей відсутня.

2. Опиши із видом *мандершендів торгівлі* за часів *Синдропольного світу* бути:

- а) міжнародна торгівля;
- б) транзитна торгівля;
- в) реєстраційний тип.

- г) торгівля відсутня.
3. Історично першою світовою валютною системою є:
- а) Паризька;
 - б) Жаквільська;
 - в) Бреттон-Вудська;
 - г) правильна відповідь відсутня.
4. Який вид торгівлі переважає в Співдружності Гвіней та Риму:
- а) зовнішня;
 - б) внутрішня;
 - в) торгівля відсутня;
 - г) правильна відповідь відсутня.
5. Яка країна від середини ХУІІ до середини ХХ століття була світовим лідром у виробництві заслінного устаткування, парових котлів, виробів хімічної промисловості:
- а) Австро-Угорщина;
 - б) Великобританія;
 - в) Німеччина;
 - г) Росія.
6. Найбільшими експортерами позичкового капіталу у ХІХ-ХХ ст. були такі країни:
- а) Росія, Японія, США, Австро-Угорщина;
 - б) Великобританія, Росія, Канада, Єгипет;
 - в) Великобританія, Франція, Німеччина, Бельгія, Швейцарія;
 - г) Іспанія, США, Австро-Угорщина;
7. Зародження експортно-імпортної торгівлі відбулося в:
- а) Вавілоні;
 - б) Римі;
 - в) Китаї;
 - г) Лісабоні.
8. Основними соціально-економічними наслідками Великих географічних відкриттів є:
- а) зміщення позицій м'якої і сільської буржуазії;
 - б) посилення нових тенденцій в економічній політиці європейського абсолютизму;
 - в) формування колоніальної системи;
 - г) всі відповіді вірні.
9. На початку ХУІ ст. у сільському, лісовому і рибному господарстві країн із середнім рівнем економічного розвитку застосовується працевлаштування:
- а) менш як 10 % працездатного населення;
 - б) 15-25 % працездатного населення;
 - в) 50-70 % працездатного населення;
 - г) більш як 80 % працездатного населення.
10. У тезі «Особливості на рубежі 19-20 століть» наголошено, що, як правило, вони формуєтися на сьмейно-династичній основі. В США, наприклад, відіграли турботливі на тихих сьмействах як Рокфеллери, Меллери, Дубони. У Великобританії: Ротшильди, Шредери. В Німеччині: патувати Сьменси, Тьссони, урочено сьводи:
- а) транснаціональна компанія;
 - б) міжнародна організація;
 - в) фінансова олігархія;
 - г) інфраструктура.
11. Тактику - це:
- а) об'єднання, яке виступало посередником у міждержавному обміні за часів Ангичної Гречії та Риму;
 - б) торговельний посередник за часів Великих географічних відкриттів;
 - в) службозна особа або торговельний агент палату чи храму за часів Ангичної Гречії та Риму;
 - г) правильна відповідь відсутня.
12. У 1970-х роках почали діяти така світова валютна система:
- а) Паризька;
 - б) Жаквільська;

- а) Бреттон-Вудська;
 - б) правильна відповідь відсутня.
13. Який вид торгівлі переважає в Співдружності Гвіней та Риму:
- а) зовнішня;
 - б) внутрішня;
 - в) торгівля відсутня;
 - г) транзитна.
14. Яка країна від середини ХУІІ до середини ХХ століття була світовим лідром у виробництві устаткування, машин, чорних металів:
- а) Австро-Угорщина;
 - б) Великобританія;
 - в) Франція;
 - г) Німеччина.
15. Найбільшими експортерами позичкового капіталу у ХІХ-ХХ ст. були такі країни:
- а) Росія, США;
 - б) Великобританія, Росія, Канада, Єгипет;
 - в) Китай, Канада, Іспанія, Гречія;
 - г) Великобританія, Китай, Єгипет.
16. Для виникнення і розвитку капіталістичного виробництва необхідні такі умови:
- а) наявність багатих бідних людей, юридично вільних, але позбавлених засобів виробництва та інструментів і знаннях найматися на роботу до капіталіста;
 - б) нагромадження в руках невеликого числа людей значного грошового багатства, необхідного для створення та ведення капіталістичного підприємства;
 - в) наявність багатьох багатих людей, котрі мають у розпорядженні засоби виробництва та бажають їх перепродати;
 - г) відповідь а та б.
17. «Майстерство сьвиру» від ХУІІІ до першої половини ХХ століття вьажалася:
- а) Великобританія;
 - б) Австро-Угорщина;
 - в) Фінляндія;
 - г) Німеччина.
18. На початку ХУІ ст. у сільському, лісовому і рибному господарстві економічно розвинутих країн застосовується працевлаштування:
- а) менш як 10 % працездатного населення;
 - б) більш як 15 % працездатного населення;
 - в) менш як 1 % працездатного населення;
 - г) більш як 25 % працездатного населення.
19. У тезі «Головні відомості про розвиток " " несуть, зьвичайно, економічно розвинуті країн, на які припадає лише 20 % сьложених людськом природних ресурсів», урочено сьводи:
- а) екологічної ситуації;
 - б) соціальних хвороб;
 - в) демографічного вибуху;
 - г) сфери ІТ.
20. Готовою відмінною ознакою епохи невьєсного надромажьєння капіталу є:
- а) парадельно з торговим капіталом у цей період розвивався позичковий, або банківський, капітал, який прийшов на зміну середньовічному лікварьству;
 - б) розвиток торгівлі привів до зміни у сфері виробництва — як сьльськогосподарського, так і промислового;
 - в) розвиток товарно-грошових відносин, становлення ринкової економіки, яка наклала відбиток на всі сторони сьложного життя того часу;
 - г) всі відповіді вірні.

Тема 4. ТОРТІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Питання для обговорення

1. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
2. Охарактеризуйте структуру світового товарообігу.
3. Приведіть систему показників розвитку міжнародної торгівлі.
4. Розкрийте сутність політики вільної торгівлі та протекціоністської торгівельної політики.
5. Охарактеризуйте сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
6. Що являє собою єдиний митний тариф України?
7. Яку роль відіграє мито у міжнародній торгівлі?
8. Приведіть різні класифікаційні ознаки поділу мита.
9. У чому полягає сутність нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі?
10. В чому полягають приховані методи регулювання торгівлі?
11. Охарактеризуйте фінансові методи регулювання торгівлі.
12. Яку роль виконують правила Incoterms 2010?

Практичні завдання

1. *Розв'язати завдання за таких умов:* Застосувавши формули основних показників міжнародної торгівлі, знайти відсутні дані:

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
1. Експорт	118.13	105.95	100.64		101.27
2. Імпорт			54.68	52.13	
3. Торговельний оборот	178.87			149.82	
4. Торгове сальдо		3.12			0.27
5. ВВП		386.93			402.64
6. Експортна квота	0.31		0.25		
7. Імпортна квота				0.13	
8. Темп росту експорту					
9. Темп приросту експорту					

Рекомендації до вирішення завдань

Показники обсягу міжнародної торгівлі (МТ)

експорт - вивіз товару з країни;

імпорт - ввіз товару в країну;

торговельний оборот (ТО) - сукупний обсяг експорту й імпорту за визначений період часу;

фізичний обсяг МТ - оцінка обсягу експорту-імпорту за визначений період часу в постійних цінах;

- > генеральна торгівля - вартість ТО і транзитних товарів;
- > спеціальна торгівля - чистий ТО;
- > реекспорт - вивіз раніше завезеного товару, без його переробки;
- > реімпорт - увіз раніше вивезених товарів без переробки.

Показники за критерієм структури міжнародної торгівлі

- > товарної (структура експорту й імпорту по товарних позиціях)
- > географічної (структура експорту й імпорту по групах країн і регіонах)
- > інституціональної (структура експорту й імпорту по суб'єктах і методах товарного обігу)

Показники динаміки міжнародної торгівлі

- > темп росту експорту: $Tr_e = (E_{\text{зр}}/E_{\text{бр}}) * 100\%$, де $E_{\text{зр}}$ - обсяг експорту в звітному році, $E_{\text{бр}}$ - обсяг експорту в базисному році;
- > темп росту імпорту: $Tr_i = (I_{\text{зр}}/I_{\text{бр}}) * 100\%$, де $I_{\text{зр}}$ - обсяг імпорту в звітному році, $I_{\text{бр}}$ - обсяг імпорту в базисному році;
- > темп росту ТО: $Tr_{\text{то}} = (TO_{\text{зр}}/TO_{\text{бр}}) * 100\%$, де $TO_{\text{зр}}$ - обсяг ТЕ в звітному році, $TO_{\text{бр}}$ - обсяг ТЕ в базисному році;
- > Темп приросту експорту в звітному році: $Tr_{\text{пре}} = (Tr_{\text{зр}}/Tr_{\text{бр}}) * 100\%$, де $Tr_{\text{зр}}$ - темп росту експорту в звітному році, $Tr_{\text{бр}}$ - темп росту експорту в базисному році;
- > темп приросту імпорту: $Tr_{\text{прі}} = (Tr_{\text{і зр}}/Tr_{\text{і бр}}) * 100\%$, де $Tr_{\text{і зр}}$ - темп росту імпорту в звітному році, $Tr_{\text{і бр}}$ - темп росту імпорту в базисному році;
- > темп приросту ТО: $Tr_{\text{пр то}} = (Tr_{\text{то зр}}/Tr_{\text{то бр}}) * 100\%$, де $Tr_{\text{то зр}}$ - темп росту ТЕ в звітному році, $Tr_{\text{то бр}}$ - темп росту ТЕ в базисному році.
- > Показники результативності міжнародної торгівлі
- > торгове сальдо - різниця між вартісним обсягом експорту й імпорту товарів окремої країни за рік;
- > сальдо балансу послуг - різниця між вартістю послуг, які надає країна, і вартістю послуг, які вона імпортує;
- > сальдо некомерційних операцій - різниця між доходами від інвестицій, грошових переказів, внесків, переміщення коштів у спадщину, при рішенні сімейних проблем;
- > сальдо балансу поточних операцій - це сума торгового сальдо, балансу послуг і некомерційних операцій;
- > експорт на душу населення - вартісний обсяг експорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- > імпорт на душу населення - вартісний обсяг імпорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- > торговий оборот на душу населення - вартісний обсяг ТО за рік, ділений на кількість населення в даній країні;
- > експортна квота - відношення вартісного обсягу експорту до ВВП $E_{\text{кв}} = E_{\text{зр}}/ВВП * 100\%$, де $E_{\text{зр}}$ - $I_{\text{зр}}/ВВП * 100\%$;
- > імпортна квота - відношення вартісного обсягу імпорту до ВВП
- > квота ТО - відношення вартісного обсягу ТО до ВВП
- > Тока = $ТО_{\text{зр}}/ВВП * 100\%$.

2. *Розв'язати завдання за таких умов:* Дані про показники експортних операцій країни представлені в наступній таблиці

Показники	Умовні позначення	Базисний рік	Звітний рік
Валютний вибір за реалізовану експортну продукцію, млрд. грн.	ВЕ	28.6	31.4
Внутрішня вартість експортної продукції, млрд. грн.	СЕ	26.4	29.9
Середні залишки оборотних коштів для виробництва експортної продукції, млрд. грн.	ЗСЕ	2.4	2.7

Необхідно обчислити:

- 1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію;
- 2) бюджетну ефективність експорту;
- 3) оборотність коштів, вкладених в експорт.

Розв'язок

- 1) Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію:
 $DO(\text{базис, звіт}) = BE/3CE$,

$$\text{базис} K_{\text{баз}} = 28,6/2,4 = 11,9 \text{ грн. на 1 грн.}; K_{\text{звіт}} = 31,4/2,7 = 11,6$$

грн. на 1 грн.,
 $I_a = 11,6/11,9 = 0,977$ чи 97,7, тобто віддача коштів, вкладених в експортну продукцію країни скоротилася на 2,3%.

- 2) Бюджетна ефективність експорту:
 $EB = BE/CE$;

$$EB0 = 28,6/2,4 = 1,083, EB1 = 31,4/2,9 = 1,050 \text{ грн. на 1 грн.}$$

$$I_e = EB1/EB0 = 1,050/1,083 = 0,9697 \text{ чи } 97\%, \text{ тобто знизилася на } 3\%.$$

- 3) Чисто оборотів коштів, вкладених в експорт:
 $n = CE/3CE$;

$$n0 = 26,4/2,4 = 11,0 \text{ про.}; n1 = 29,9/2,7 = 11,07 \text{ про.}$$

$I_n = n1/n0 = 11,7/11 = 1,0067$ чи 100,7%, тобто оборотність коштів, вкладених в експортну продукцію, підвищилася на 0,7%.

Висновки:

- 1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію - 0,977;
- 2) бюджетну ефективність експорту - 0,9697;
- 3) оборотність коштів, вкладених в експорт - 1.

Методичні рекомендації до вирішення завдань

Бюджетна ефективність - це співвідношення між валовим вигоном за експортну продукцію (BE) і вартістю продукції у внутрішніх цінах (CE):

$$EB = BE/CE.$$

Економічна ефективність - це відношення вартості експортної продукції у внутрішніх цінах до витрат на її виробництво:

$$EE = CE/3E.$$

Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію - це відношення валового вигому за реалізовану експортну продукцію до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції:

$$DO(\text{базис, звіт}) = BE/3CE.$$

Оборотність коштів, вкладених в експорт - це відношення значення внутрішньої вартості експортної продукції до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції:

$$n = CE/3CE.$$

3. *Розв'язати завдання за такими умов:* Ставка імпортного тарифу на телевізори складає 30%, на електронно-променеві трубки для телевізорів - 60%. Розрахувати ефективний рівень митного захисту, якщо вартість трубки складає 40% від вартості телевізора.

Ефективний рівень митного захисту:

$$I_e = 0,3 - 0,4 \cdot 0,6$$

Висновок: $I_e = 0,1$ або 10%

Методичні рекомендації до вирішення завдань

Ефективна ставка тарифу - реальний рівень митного обкладання кінцевих імпортованих товарів, обчислений з обліком мит, що накладаються на імпорти проміжних товарів.

$$I_e = T_n - a \cdot T_m$$

$$I_e = 1 - a$$

Де T_e - ефективний рівень митного захисту;
 T_n - номінальна ставка тарифу на кінцеву продукцію;
 T_m - номінальна ставка тарифу на імпортовані частини і компоненти.
 а - частка вартості імпортованих компонентів у вартості кінцевого продукту.

Примітку:
 якщо у виробництві кінцевої продукції не використовуються імпортовані компоненти ($a=0$), ефективний рівень митного захисту дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);
 якщо ставка митного тарифу на кінцеву продукцію і на імпортовані компоненти однакова ($T_n=T_m$), то ефективний рівень митного захисту знову такий дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);
 ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) зростає в міру збільшення частки імпортованих компонентів у кінцевій продукції (збільшення коеф. а);
 ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) падає в міру росту тарифу на імпортовані компоненти (T_m), вірно і протилежне;
 номінальна ставка тарифу може бути тільки позитивною, ефективна ставка може бути як позитивною, так і негативною у випадку, якщо тариф на імпортовані компоненти значно перевершує тариф на кінцеву продукцію.

4. *Провести аналіз ситуації та зробити висновок:* Припустимо, виробники в Україні й у США випускають тільки два товари - устаткування і сировина:

Товар	США	Україна
Устаткування од. устатк.	1	4
Сировина од. сировини	3	2

У виробництві якого товару країни мають абсолютні переваги?

Аналіз ситуації

США мають АП у виробництві устаткування, оскільки на створення його одиниці їм треба затратити всього 1 роб. день у порівнянні з 4 роб. днями в Україні. (Якщо розглядаються витрати праці, то критерій вибору переваги має по мінімізації витрат). Україна має АП у виробництві сировини, тому що вона витратить на виробство його одиниці 2 роб. дні в порівнянні з США, що витратить 3 роб. дні.

США:

Без торгових відносин між країнами - виробник устаткування зможе обмінити одиницю свого устаткування на виробництво якого витрачений 1 день на 1/3 одиниці сировини.

За умовами вільної торгівлі - американський виробник устаткування зможе обмінити одиницю свого устаткування, на виробництво якого витрачений 1 день на 1/2 одиниці української сировини.

Україна:

Без торгових відносин між країнами - виробник сировини зможе обмінити одиницю своєї сировини, на виробство якого витрачено 2 дні на 2/4=1/2 одиниці устаткування.

За умовами вільної торгівлі - український виробник сировини зможе обмінити одиницю своєї сировини, на виробство якого витрачено 2 дні на 2/1=2 одиниці американського устаткування.

Висновок: українська виробникам купити устаткування в США, а американським - купити сировину в Росії вигідніше, ніж робити це на внутрішньому ринку.

5. *Провести аналіз ситуації та зробити висновок:* Припустимо, виробники в Україні й у США випускають тільки два товари - устаткування і сировина:

Товар	США	Україна
Устаткування од. устатк.	1	3
Сировина од. сировини	2	4

У виробництві якого товару країни мають порівняльні переваги?
 Аналіз ситуації

США мають АІ у виробництві як устаткування так і сировини. (Якщо розглядаються витрати праці, то критерій вибору переважить йде по мінімізації витрат). Завдячуючи США повинні робити й експортувати в Україну і сировину і матеріали, а в Україні шансів заробити взагалі немає.

Без торгових відносин між країнами -

американський працівник за 1 роб. день зможе зробити 1 од. устаткування і 4 од. сировини. Український працівник за 1 роб. день зможе зробити 1/3 од. устаткування і 1/4 од. сировини.

Альтернативна ціна од. сировини, виражена через вартість од. устаткування:

у США: 1 од. сировини = 2/1 од. устаткування (за той час, коли добувається 1 од. сировини - 2 дні - можна виготовити 2 од. устаткування);

в Україні: 1 од. сировини = 4/3 од. устаткування (за той час, коли добувається 1 од. сировини - 4 дні - можна виготовити 4/3 од. устаткування).

Висновок: Україна має ІПІ у виробництві сировини (дешевше: $4/3 = 1.33 < 2/1 = 2$). Це означає: якщо американський машинобудівник захоче купити сировину, то на внутрішньому ринку (без торгових відносин з Україною) йому доведеться віддати 2 од. устаткування за од. сировини, а купуючи її ж сировину в Україні (при наявності торгових відносин), йому доведеться віддати тільки 1.33 од. устаткування. Тому США вигідно імпортувати сировину з України, а Україна буде експортувати її в США (воно в Україні дешевше). Витрати від торгівлі американського машинобудівника: $Всцд = 2 - 1.33 = 2/3$ од. устаткування, що рівноцінно 2/3 роб. дням.

Альтернативна ціна од. устаткування, виражена через вартість од. сировини:

в Україні: 1 од. устаткування = % од. сировини (за той час, коли виробляється 1 од. устаткування - 3 дні - можна виготовити добути % од. сировини);

у США: 1 од. устаткування = % од. сировини (за той час, коли виробляється 1 од. устаткування - 1 день - можна виготовити добути % од. сировини).

Висновок: США має ІПІ у виробництві устаткування (дешевше: % = 2/4 < %). Це означає: якщо українське виробство підприємство захоче купити устаткування, то на внутрішньому ринку (без торгових відносин з США) йому доведеться віддати % од. сировини за од. устаткування, а купуючи те ж устаткування в США (при наявності торгових відносин), йому доведеться віддати тільки % од. сировини. Тому Україні вигідно імпортувати устаткування зі США, а США будуть експортувати його в Україну (воно в США дешевше).

Витрати від торгівлі українського виробничого підприємства: % = % од. сировини, що рівноцінно 1 роб. дню.

Тестові завдання

1. Міжнародна торгівля - це:

- а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і споживаються всередині країни;
- б) внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців;

в) успішно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентриско виробництва певної продукції;

г) сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляє собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу.

2. Віterna торгівля - це:

а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорту товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу;

б) державні заходи впливу на міжнародну торгівлю з метою регулювання структури та напрямку міжнародних потоків товарів і послуг та контролю за світовим рухом факторів виробництва;

в) успішно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентриско виробництва певної продукції;

г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

3. Протекціонізм - це:

а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і

споживаються всередині країни;

- б) державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних інструментів торгової політики;
- в) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

4. Докази митно нарахування:

а) встановленому розціню на одиницю виміру товару;

б) відсотках до митної вартості товару;

в) вилізі комбінації адвалорного та специфічного способів;

г) багатосторонньому пільговому режиму.

5. До категорій методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі відносять такі інструменти:

а) ембарго, квотування, ліцензування;

б) технічні бар'єри, державні закупівлі;

в) субсидії;

г) експортне кредитування.

6. Коопування - це:

а) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;

б) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;

в) грошові виплати спрямовані на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;

г) метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

7. Специфічне митно нарахування:

а) встановленому розціню на одиницю виміру товару (вага, площа, об'єм);

б) відсотках до митної вартості товару;

в) вилізі комбінації адвалорного та специфічного способів;

г) багатосторонньому пільговому режиму.

8. Експортне кредитування - це:

а) дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури;

б) прями або непрямі субсидії, які надаються залежно від обсягу виробництва або експорту;

в) фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національних виробників;

г) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод.

9. Технічні бар'єри - це:

а) всі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни;

б) спеціальні дозвіл строком до 1 року на ввіз або вивіз товару, що видається владою конкурентної фірми на здійснення однієї зовнішньоторговельної угоди;

в) дозвіл ввезти чи вивезти даний товар до будь-якої країни за певний проміжок часу без обмежень його кількості або вартості;

г) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод.

10. Письмовий дозвіл строком до 1 року на ввіз або вивіз товару, що видається владою конкурентної фірми на здійснення однієї зовнішньоторговельної угоди - це:

а) генеральна ліцензія;

б) глобальна ліцензія;

в) разова ліцензія;

г) субсидування.

11. Демпінг використовується митними, витрати на зрешту, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури.

- опосередковані субсидії;
- субсидування витрат;
- субсидування товарів;
- зворотній демпінг.

12. Зворотній демпінг - це:

- дотування використаних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури;
- тимчасовий епізодичний продаж товарів на зовнішньому ринку за низькими цінами у зв'язку з тим, що у експортерів накопичилися великі запаси товарів;
- фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національних виробників;
- власні поставки одного і того ж товару між двома країнами за заниженими, демпінговими цінами.

13. До фінансових методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі відносять такі інструменти:

- експорт, квотування, ліцензування;
- технічні бар'єри, державні закупівлі;
- субсидії, експортне кредитування, демпінг;
- імпортерне кредитування.

14. Квотування - це:

- кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- процес виплати спрямований на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;
- метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

15. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпортований товар, у встановлених обсягах на визначений проміжок часу - це:

- експорт;
- демпінг;
- експортні квоти;
- ліцензування.

16. Тарифні квоти - це:

- максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено імпортувати з території країни протягом встановленого терміну;
- квоти, які встановлюються на товар з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися, або з якої він може імпортуватися;
- квоти, які встановлюються на товар без зазначення конкретних країн, куди товар експортується, або з яких він імпортується;
- визначення кількості товару, дозволеного до вивозу за особливим, більш низькою ставкою тарифу протягом певного періоду часу.

17. Квоти, які встановлюються на цілий календарний період календарного року (як правило на 3 місяці) і застосовуються здебільшого для сільськогосподарської продукції - це:

- експорт;
- демпінг;
- сезонні квоти;
- глобальні квоти.

18. Квоти, які встановлюються на товар з виплатнимм зручн країн, куди товар експортується, або з яких він імпортується - це:

- разова ліцензія;
- індивідуальна квота;
- демпінг;

19. Індивідуальна квота - це:

- трунова квота;
- максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено імпортувати з території країни протягом встановленого терміну, визначається у натуральних чи вартісних одиницях;
- квота, яка встановлюється на товар з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися, або з якої він може імпортуватися;
- дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- квота, що вводить держава для захисту вітчизняних товаровиробників, для регулювання попиту та пропозиції на внутрішньому ринку.

20. Максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено експортувати з території країни протягом встановленого терміну, визначається у натуральних чи вартісних одиницях - це:

- ліцензування;
- експортні квоти;
- демпінг;
- квотування.

Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Питання для обговорення

- Що являє собою міжнародна міграція робочої сили, які існують її види?
- Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
- Охарактеризуйте сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.
- Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн у процесі трудової міграції.
- Як впливає міжнародна міграція робочої сили на державні фінанси?
- Охарактеризуйте методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
- Дослідіть форми і головні напрями сучасних міграційних потоків.
- Проаналізуйте вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.
- Поясніть регіональні особливості міжнародної трудової міграції.
- Визначте проблеми міжнародної трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Практичні завдання

1. Провести аналіз діяльності міжнародних організацій, що регулюють потоки міжнародної міграції робочої сили. Результати записати у формі табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Аналіз діяльності міжнародних організацій		
п/п	Назва міжнародної організації	Основне призначення у сфері регулювання міжнародної міграції робочої сили

2. *Провести аналіз* участі країн у процесах міжнародної міграції робочої сили. Результати записати у формі табл. 7.2.

Таблиця 7.2		
Втрапи та здобутки країн від участі у міжнародній міграції робочої сили	Здобутки	Втрапи
Учасники		
Країна-експортер робочої сили		
Країна-імпортер робочої сили		

4. *Розкрити таблицю за такими умов:* Відомо, що в минулому році з країни А емігрувало 5070 чол., а імігрувало 8112 чол. Загальна чисельність населення країни становила на 1 січня минулого року становила 12 637 275 чол.

Визначте показники валової та чистої міграції, а також частку чистої міграції в загальній чисельності населення країни А.

Розв'язок

Показник валової міграції являє собою суму показників еміграції та іміграції, тож:

Валова міграція = 5070 - 8112 = -13182 (осіб)

Показник чистої міграції (або сальдо міграції) являє собою різницю показників іміграції та еміграції, тож:

Чиста міграція = 8112 - 5070 = 3042 (осіб)

Зважаючи на те, що загальна чисельність населення країни становила 12 637 275, то частка чистої міграції в загальній чисельності населення країни становитиме: $(3042 \cdot 100) / 12637275 = 0,024 \%$.

Відповідь: Валова міграція - 13182 осіб, чиста міграція - 3042 осіб, частка чистої міграції в загальній чисельності населення країни - 0,024 (%).

4. *Розкрити таблицю за такими умов:* Частка мігрантів у створенні ВВП країни складає 10%, вичислена ВВП у звітному році складає 800 млрд. дол. Розрахуйте вклад мігрантів у створення ВВП.

Розв'язок

Розрахуємо вклад мігрантів у створення ВВП в абсолютному значенні: $800 \cdot 0,1 = 80$ (млрд. дол.)

Відповідь: вклад мігрантів у створення ВВП становить 80 млрд. дол.

3. *Протиставити ситуацію ти відповісти на поставлені запитання.*

Міжнародний рух робочої сили. Мігранти в Німеччині

Одинією з найбільш скандальних видат у Європі 2010 року стала книга колишнього керівника сенатора та одного з директорів Бундесбанку Тіло Саррацина «Німеччина: самодіяльність, або як ми ставимо на кін свою країну». На майже п'яти сотнях сторінок автор лаяє німців швидким брахом країни, яку, вважає він, ось-ось накроне потік неосвічених, апатичних і фінансових мігрантів-мусульман.

Ще до того як праця Тіло Саррацина з'явилася в продажі, німецькі ЗМІ та німецькі політики висловилися з нещирою критикою. Було заявлено, що книга працює на поділ суспільства, розпалює міжнаціональний ненависть і глибоко ображає всіх жителів Німеччини. Колишні скандальні висловлювання Саррацина, зроблені без оглядки на прийняті в німецькому суспільстві пристойності, напашували проти різних висловлювань з питань інтеграції мігрантів і ідеали про те, що некожний поселяється державу і масову імміграцію, викликала обурення громадськості. Вже через три дні після появи книги Рада директорів Бундесбанку відсторонила його від займаної посади - «за завдання школи іміджу банку». Канцлер Німеччини Ангела Меркель «з великою повагою» ухвалила це безпрецедентне рішення банку, звільнення Саррацина підтримали і інші провідні політики. Втім, відсторонення німцями тез Саррацина, не так одностайно, як може здаватися з висловів провідних політиків. Згідно з опитуванням Дет Спреед, близько 35 % простих громадян схвалює сприйняття виступи Саррацина, порухавши його сльозам, що завжди складали про давню набожність.

Неодоволення німецьких бюрократів станом речей зростає тим більше, чим більше мігрантів-мусульман в країні. У 2007 році, згідно з даними німецької Федеральної статистичної служби, на території ФРН проживало 15,4 млн громадян іноземних держав або громадян Німеччини в першому поколінні. Такими чином, іноземці та «майже іноземні мусульмани» жителі становили близько 18 % населення країни. Не менш 4 млн іноземців, або трохи менше 5 % населення, складали вихідці з ісламських країн, в першу чергу з

Туреччини, але також з країн Близького Сходу, Африки, Албанії та Боснії-Герцеговини.

У багатьох випадках відторгнення мусульман німецьким товариством має цілком конкретні причини. Мало який німець - навіть спонтанно мусульманом - готовий співпрацювати поширенні в турецькій і арабській громадах звичай «обсидає честь» чи миритися з тим, що в його країні 15-річних дівчаток насильно видають заміж. Ніхто інша група мігрантів не практикує звичай, настільки контрастний з німецьким способом життя, як живуть у Німеччині мусульмани, що сторожують спираки «справедливих співтовариств» і не бажають знати про країну проживання нічого, крім адреси найближчого бюро соціальної служби.

Класичним прикладом такого емігрантського гетто з турецько-ісламським коломонтом є берлінський Нойкешль, що розташований в самому центрі Берліна, цей район традиційно був малоприбыльним. У роки поділу міста квартал Нойкешль, що належав Західному Берліну, приналежали до Берлінської стіни. Не дивно, що тут жили переважно мігранти і білі верстви населення. Сьогодні 50 % нойкешльців складають іноземці або громадяни Німеччини в першому поколінні, насамперед турки. Серед дітей, що живуть в цьому районі і які відвідують школи, частка іноземців становить від 80 до 100 % 35 % дорослого працездатного населення Нойкешль не має роботи і живе за рахунок соціальних виплат, серед 25 - річних жителів безробітних 60%.

Справжня трагедія Берліна полягає в тому, що соціальні апатія, охоплює турецьке населення Нойкешль, що підприємства обома сторонами. Турки, які приїжджають до Німеччини у статусі навареної з турецької провинції (частко не вміють читати і писати і задоволені придатним статусом багатодітної безробітної матері на соціальне забезпечення) виходять дітей в презирстві до освіти і європейським цінностям. У свою чергу, чиновники німецької освітньої системи не стежать за якістю освіти в школах, переконані, що турки не будуть навчатися нічого, а вважатимуть, що «мігрантам достатньо отримувати доручення від друзів у школах». У більш-менш відкритій формі така дискримінація за національною ознакою спостерігається в всіх шкільних німецького суспільства: точно так само, як турецькому першокласнику вкрав скласти пограбити в «хороший клас, а випускниця, що носить хустку, майже неможливо знайти хорошу роботу».

Важке відторгнення і недоля все частіше проникають відносини німецьких турків і єтнічних німців. Згідно з опитуваннями, більше 40% турків, що проживають у Німеччині, не сприймають канцлера Меркель як «свого канцлера». Зате десятки тисяч турків збиралися на стадіоні в Кельні, щоб привітати приїхав з візитом до Німеччини прем'єр-міністра Туреччини. У свою чергу, німецька держава з підозрою дивиться хоча б мінімальні прояви релігійності мусульман. Якщо турки несять хустку, то їй заборонено викладати її в школах, а студентка-мусульманка навіть не допускається до виступівської практики, в той час як католицький чернецький викладають у школах, одягнувши орденський Хабит.

Неготовність німецького суспільства бачити в числі своїх членів громадян-мусульман призводить до різкого скорочення кар'єрних шансів для турецької молоді. У свою чергу, сім'ї мусульманських мігрантів, часто відірвані від вкрай низьким рівнем освіти, не вважатимуть за необхідне переосвітувати своїх дітей старією виховані. Німецька соціальна система забезпечує легальне перебування на території країни мігрантів з рівнем життя, що вважається в країнах Близького Сходу цілком високим, обсяг

Згідно з даними міжбанківських служб, в особливо неблагополучних районах міста є сім'ї, де на допомогу з безробіття живе вже третє покоління мігрантів, які звикли до такого життя і вважають це нормою. Саме тому слова Саррацина і його прихильників про те, що німецька соціальна система приваблює приїхав представників країн Близького Сходу, знаходять підтримку серед багатьох добропорядних німецьких бюрократів. Але, як показала історія з книгою Саррацина, німецькі політики вважають за краще не обговорювати набойчий питання по суті, роблячи вигляд, що проблема в книзі, а не в структурі німецького суспільства.

1. Назвіть основні причини, що забезпечують приплив мігрантів в Німеччину.
2. Як умови транскордонної мобільності робочої сили сприяють припливу до Німеччини мігрантів з Туреччини і країн Близького Сходу?
3. Оцініть вплив міграції на економіку і добробут Європейського Союзу і країн базування.
4. Якщо мірою, з Вашої точки зору, описана ситуація може бути віднесена до інших країн Європейського Союзу?

5. Як заходи регулювання міжнародної міграції можуть бути використані Європейським Союзом для виходу з ситуації, що склалася?

Джерело: Котова А. Ю., Зюлініцкая Т. С., Улинов П. Д. Міграційна економіка, макроэкономика, мировая экономика. Сборник кейсов: учебно-методическое пособие для самостоятельной работы студентов экономических специальностей / СПб ГУУП. - СПб., 2012. - 43 с.

1. Зазначте від форм переміщення виділяють такі види міжнародної трудової міграції:

- а) добровільна та вимушена;
- б) сезонна та постійна;
- в) самостійна та організована;
- г) внутрішня та міжнародна.

2. Для країн-експортерів робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) сприяє зменшенню безробіття, зменшуються витрати на соціальні потреби населення;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення, масовий відтік інтелектуальних кадрів;
- г) економія витрат на освітню сферу.

3. Міжнародна міграція робочої сили - це:

- а) переміщення населення між різними регіонами, населеними пунктами, вони не впливають на зміну чисельності населення країни взагалі, а тільки на його перерозподіл у її межах;
- б) переміщення людей із змінною місця проживання у пошуках кращих економічних умов життя;
- в) процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення між країнами світового співтовариства;
- г) різновид соціальних зрушень, мобільного населення, яке пересувається за світоглядними мотивами у пошуках сприятливого культурного середовища.

4. Типовою міжнародною трудовою міграцією бачать такі види:

- а) самостійна та організована;
- б) добровільна та вимушена;
- в) внутрішня, зовнішня та інтеракційна;
- г) сезонна та постійна.

5. Для країн-експортерів робочої сили характерна така негативна риса:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;
 - б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) сприяє зменшенню безробіття;
 - г) економія витрат на освітню сферу.
- 6. До економічних причин міграції відносять:**
- а) політико-правові та військові фактори;
 - б) етнічні та соціальні особливості життя в інших країнах;
 - в) стабільний і порівняно високий рівень зарплатної плати в основних імміграційних центрах, порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
 - г) стрімкий ріст кількості населення планети.

7. Об'єкти вихідної міграції - це:

- а) сува імміграції з країни й еміграції в країну;
- б) зовнішня міграція трудових ресурсів, що спрямовані за межі країни;
- в) процес повернення емігрантів на батьківщину;
- г) різниця імміграції з країни й еміграції в країну.

8. Для країн-імпортерів робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- б) економія витрат на освіту та профілітоту; наслідки іммігрантів працюю більш сумішно, а значить платять більше податків;
- в) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
- г) всі відповідні вірні.

9. Методи регулювання міжнародної міграції робочої сили поділяються на такі групи:

- а) вугрупування та зовнішні;
- б) адміністративно-правові та економічні;
- в) національні та регіональні;
- г) державні та приватні.

10. Основну частину іммігрантів в Західній Європі приймають такі країни:

- а) Німеччина, Франція, Великобританія, Бельгія, Нідерланди, Швеція та Швейцарія;
- б) Іспанія, Австрія, Німеччина;
- в) Польща, Італія, Великобританія, Швейцарія;
- г) Ісландія, Норвегія, Угорщина, У країнах.

11. До заходів стимулювання виходу іммігрантів із країни відносять:

- а) розробка шпифних санкцій для країн-експортерів робочої сили;
- б) надання матеріального допомоги особам, які бажають виїхати; професійне навчання іммігрантів;
- в) приховування осіб, які володіють унікальними знаннями;
- г) створення фондів допомоги безробітним.

12. Виділяють такі різні регулювання міжнародної міграції робочої сили:

- а) національний та регіональний;
- б) державний та приватний;
- в) національний, міжнародний та інтеракційний;
- г) на рівні міністерств та міжнародних організацій.

13. Для країн-імпортерів робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) збільшення безробіття, зниження рівня зарплатної плати, соціальна напруженість і міжнародні ворожнечі;
- г) економія витрат на освітню сферу.

14. До економічних причин міжнародної трудової міграції належить:

- а) нерівномірність економічного розвитку країн;
- б) стабільний і порівняно високий рівень зарплатної плати;
- в) нерівномірність процесу напровадження капіталу в окремих країнах;
- г) всі відповідні вірні.

15. Для країн-імпортерів робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) отримання дешевої робочої сили для шкільної і важкої роботи, підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок зниження витрат виробництва;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення;
- г) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни.

16. Зазначте від характеристик переміщення виділяють такі види міжнародної трудової міграції:

- а) самостійна та організована;
- б) внутрішня, зовнішня та інтеракційна;
- в) добровільна та вимушена;
- г) сезонна та постійна.

17. Для країн-експортерів робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами, емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення, масовий відтік інтелектуальних кадрів;
- г) економія витрат на освітню сферу.

18. До нееконічних причин міжнародної трудової міграції відносять:

- а) етнічно-культурна близькість країн міграції;
- б) тяжіння до реалізації потреб у розвитку особистості;
- в) політичні причини;
- г) всі відповідні вірні.

19. В якому році заснована Міжнародна організація праці:

- а) 1965;
- б) 2003;

- в) 1919;
г) 2014.
20. Яка кількість міжнародних мігрантів нараховується світом на 2015 рік, млн. осіб:
- а) 560;
б) 214;
в) 1020;
г) 123.

Тема 6. СВИТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

Питання для обговорення

1. У чому полягає сутність міжнародний валютно-фінансових відносин та які передумови їх розвитку?
2. Охарактеризуйте основні елементи міжнародної валютно-фінансової системи.
3. Які фактори впливають на стан міжнародних валютно-фінансових відносин?
4. Охарактеризуйте основні етапи розвитку Паризької валютної системи.
5. Який вплив здійснювала Г'енуезька валютна система на створення світової валютної системи?
6. В чому особливості Бреттон-Вудської валютної системи.
7. Вкажіть переваги та недоліки Фімакської валютної системи.
8. Що таке валютний курс та які існують його види?
9. Охарактеризуйте режими валютних курсів.
10. Дослідіть поняття «конвертованості валют».
11. У чому полягає сутність валютного контролювання?
12. Охарактеризуйте принципи та основні напрями розвитку валютних ринків.
13. Дайте визначення понять: угода «спот», форвардна та ф'ючерсна угода, опціон, операція «своп».

Практичні завдання

1. *Розв'язати задачу за таких умов:* Американська компанія експортувала обладнання в Ірландію за ціною 10 тис. євро. Валютний курс склав 1 євро = 1,5 дол. США. Затрати на виробництво обладнання склали 11 тис. дол. США. Як зміниться прибуток експортерів в доларах при підвищенні курсу долара на 20%?

Розв. крок

Розрахуємо суму експортної поставки в доларах:
 $10\,000 \cdot 1,5 = 15\,000$ (дол. США)

Прибуток експортера становить:
 $15\,000 - 11\,000 = 4\,000$ (дол. США)

Якщо курс долара підвищиться на 20%, то він становитиме: $1,5 \cdot 1,2 = 1,8$ дол. США за 1 євро, тож прибуток експортера становитиме:

$(10\,000 \cdot 1,8) - 11\,000 = 7\,000$ (дол. США)

Висновок: внаслідок підвищення курсу долара на 20% прибуток експортера збільшиться із 4 тис. дол. США до 7 тис. дол. США, тобто експортер упрямде надприбуток у сумі 3 тис. дол. США.

2. Розв'язати задачу за таких умов:

Валюти	Частка валюти в кошику СДР (%)	Валютний курс за 1 долар	Валютні компоненти кошика СДР	Додатковий еквівалент валютних компонентів
1	2	3	4	5
Долар США			0,781	0,781
Євро	34	1,533		0,562
Японська єна		138,438	15,569	
Фунт стерлінгів		1,013		
Всього	100			0,455

Розрахувати курс СДР. Для спрощення розрахунків вважати, що корисування для всіх валют однакове.

Реконструювати соєвирішення

Розрахунок курсу СДР по відношенню до долара чи іншої валюти, що входить до складу набору валютного кошика складається із такого алгоритму:

- 1) визначення питомої ваги кожної валюти (2) проводиться з урахуванням частки країни в міжнародній торгівлі;
- 2) валютні компоненти в одиницях відповідної валюти (4) визначаються як добуток її питомої ваги у валютному кошику (2) і середнього ринкового курсу до долара за останні три місяці (3) з коригуванням на поперезній курс СДР;
- в) доларовий еквівалент валютних компонентів розраховується шляхом ділення валютного компонента (4) на валютний курс (3).

3. Проаналізувати ситуацію та відповісти на поставлені запитання.

Вно чого залежить курс валют

Валюти існують, тому що існують держави, які мають монополію на випуск грошей. Якщо в якості платіжного засобу приймалося, наприклад, золото або срібло (як це було раніше), гроші однієї країни відрізнялися б від грошей іншої країни тільки вагою, формою, пробом металу та зображеннями на боках монет. Але це не так. Держави здатні забезпечити монополію на випуск (емісію) грошей тільки в межах своєї країни, тому курс валют залежить від політики держав-емітентів та міжнародної торгівлі.

Розуміння ключових факторів, що формують валюту визначаються балансом попиту та пропозиції. Валюту уявляють про те, на що спирається, вибираючи валюту для тих або інших цілей. Слід відразу зауважити, що це лише загальні орієнтири, які дозволяють робити припущення про стійкість валюти та її зміцнення або ослаблення в цілому. Валютний ринок відрізняється від ринку цінних паперів або товарів відсутністю єдиного засобу платежу. Інше кажучи, на валютному ринку немає грошей у тому розумінні, у якому вони є на ринках товарів або цінних паперів. Купівля або продаж валюти - це завжди обмін однієї валюти на іншу, і торговці про зростання або падіння курсу валюти, потрібно пам'ятати, що це зростання або падіння стосовно інших валют, рівнозначних «товарів» на валютному ринку. Тому якщо є причина укріпитися або слабшати для багатьох валют відразу, ми можемо не побачити ні зростання, ні зниження їхніх курсів.

Виділяють чотири основних фактори, що визначають курс валюти:

- а) зовнішньоторговельний баланс країни-емітента валюти;
- б) дії грошової влади країни-емітента валюти;
- в) іграв на майбутнє (інвестиційні проекти компаній і держав, що передбачають капітальні витрати в тій або іншій валюті, довгострокові контракти тощо);
- г) довіра до валюти (використання її для зберігання заощаджень, довгострокових позик і захисту від ризиків, пов'язаних зі змінною курсів валют).

Потрібно пам'ятати, що в реальному житті всі чотири фактори діють одночасно, і сила їхнього впливу нестійка.

Зовнішньоторговельний баланс. Від того, на яку суму компаній, що працюють у тій чи іншій країні, експортують товари і послуги, залежить надходження у країну поземних валют. Так створюється попит на валюту країни на її внутрішньому ринку. Експортери купують місцеви валюту (випливають на міжбанку), щоб оплатити свої витрати з виробництва товарів або послуг, які вони поставляють на світовий ринок. Чим

більшим є обсяг експорту, тим вищий попит на внутрішню валюту країни. А отже, тим вищий і її курс. Імпортери, у свою чергу, повинні купити іноземну валюту (обмінити на національну), щоб здійснювати закупівлі для продажу усеїєї країни. Вони створюють пропозицію місцевої валюти й попит на іноземні валюти. Чим більше в країні імпортується товарів і послуг, тим більшим є попит на іноземні валюти та більша пропозиція місцевої валюти. І, відповідно, чим більший імпорту пропозують експортери, тим нижчий курс місцевої валюти. Очевидно, що поняття «більше» і «менше» відносно імпорту та експорту мають сенс тільки в порівнянні один з одним. Якщо експорт перевищує імпорту пропозують експортери, то товарів пропозують більше зовнішньоторговельного балансу. Коли зовнішньоторговельне сальдо позитивне, попит на місцеву валюту перевищує її пропозицію, що сприяє зростанню курсу цієї валюти. Попит на валюту країни з існуючими торговельними балансами виставляє менший, що сприяє ослабленню цієї валюти. Також і падіння експорту в торговельно-виробничому балансі, наприклад, США. Це не впливає на внутрішній баланс експорту, але говорить про те, що на курс валюти таких країн сильніший вплив мають інші фактори. Очевидно, що експорт не може перевищувати імпорту завжди на ту саму експорту та імпорту в торговельно-виробничому балансі (наприклад, паливо), так і обсяговий експорт як сезонний характер попити на основі експортованих товарів (наприклад, цукор). Причиною цього може бути до сплати імпортерів податків. Для експортерів не викликає так самої реакції витрати - обміну на ієні тієї ж частини, яка потрібна для сплати податків. Результатом цього є імпортерів шк попити на ієні в останні місяці року. Це, у свою чергу, веде до тимчасового підвищення її курсу. Після сплати компаніями податків попит на японську валюту падає, і курс її також зникається.

Ембія експорти. Обсяг валюти в обігу залежить від того, наскільки інтенсивно відповідає держава її випуску, тобто фінансує друкує паперов гроші та нарощує кількість грошей в обігу беззастованним способом (наприклад, видаючи кредити банкам). Зрозуміло, швидше нарощування грошової маси сприяє зростанню пропозиції національної валюти, і коли пропозиція «обігане» попит на цю валюту, курс її знижується. Як США у жовтні 2008 року, перебільшує випуск кредитів американським банкам, випуск цінних паперів у фінансових компаній тощо. Залатна сума, яку передбачалося спрямувати на «антикризові» заходи, становила \$500 млрд., а потім була збільшена до \$800 млрд. Зниження курсу долара до основних світових валют, яке ми спостерігали в останні місяці, значною мірою є результатом реалізації плану Повернення, хоча й не тільки. Крім власне емісії національної валюти, держава користується й іншими способами впливати на попит та пропозицію національної валюти. Найпоширеніший варіант - обов'язковий продаж частини валютного виграшу (у Росії він був скерований навісні 2006 року), виділення частини валютного виграшу експортерів у стабілізаційні та аналітичні фонди, а також операції на внутрішньому валютному ринку (інтервенції). Проводячи інтервенції на валютному ринку, держава (центральної банкі) може грати проти ринку, швидко підтримуючи курс національної валюти вище або нижче певного рівня. У цьому випадку сила впливу на курс валюти залежить від того, на ді якого масштабу тогочасна політика виступає. Для зміцнення національної валюти державі доводиться закуповувати її, продаючи іноземну валюту зі своїх запасів. Для ослаблення національної валюти держава доводиться збільшувати її пропозицію, або нарощувати на ці цілі частину держбюджету, або друкувати гроші, яких «не вистачає». Під час кризи експорт батальок країн-експортерів також знижується, ослаблення національної валюти поглищує умови позиції на світових ринках «своєї» експортерів уряди можуть, посильноючи національну валюту, нарешті, шляхом масованої її емісії. Через зменшення податкових і інших надходжень утворюється та зростає дефіцит держбюджету. Для його покриття країни, що напромади згодоваються резерви, починають їх витрачати. На практиці це означає ту саму емісію національної валюти в кількості, відповідній до обсягу «виряченних» резервів.

Планів на майбутнє. Починаючи будівництво нового заводу, модернізацію виробництва, розширення або освоєння нового родовища тощо, компанії планують капітальні витрати. Якщо передбачається закуповувати устаткування, технології та інші в іноземних партнерів, ці витрати плануються у валюті. В відповідній валюті. Ці, у свою чергу, збільшують попит на неї й сприяє зростанню її курсу. Інвестиційні часті фінансуються за рахунок позикових коштів. Якщо позика береться в іноземному банку, компанія також одержує валюту, збільшуючи на неї попит. Тому великі позички компаній в іноземних банках сприяють зростанню курсу валютних позик. Крім капітальних витрат, компанії планують також і закупівлю сировини.

продаж своїх продуктів тощо, укладаючи довгострокові контракти. Укладання довгострокових контрактів на закупівлю сировини або поставку послуг з інош країни збільшує попит на валюту цієї країни. Позички у валюті роблять не тільки компанії, але й населення і держави. Усе сказане вище відноситься й до них.

Довіра до експертів. Прагнучи виправити валюту або одержувати доходи в іноземній валюті, компанії намагалися захиститися від ризиків, пов'язаних зі змінами курсів валют. Ці операції називаються хеджуваннями. Наприклад, металургійний комбінат укладе довгостроковий контракт на рік на поставку перерахунку на ринку скоротиться, виплати (які також у гривнях) будуть становити більшу частину в валюті, а прибуток скоротиться. Компанія укладає форвардний контракт на валютному ринку, «протидіючи» її основним валютним операціям. Наприклад, якщо компанія-експортер очікує одержання контракт на продаж доларів за гривні по прийнятному для себе курсу. Якщо така компанія багато, зростає попит на гривні і падає на долари. Це сприяє зменшенню гривні відносно долара. Вибір валюту, зростає укладатися форвардні контракти при хеджуванні, обумовлюється й довірою до цієї валюти. Це збільшення довіри стабільною прогнозом привадило у масштабі бізнесу періоду (роки), її будуть частіше й у більшому обсязі використовувати для хеджування валютних ризиків. Валюти, курс яких виставляється непереліченим, використовувати для хеджування валютних ризиків. Валюти, курс яких виставляється більш надійним. Аналогічно роблять і уряди, створюючи золотовалютні резерви. Частина валюту в таких резервах більшою частину країн мінімальна, в основному вони складаються з державних боргових паперів країн-емігентів надійної валюти та найбільш надійної валюти. Свої боргові папери держави погашають у своїй же валюті, тому вони можуть вважатися в цілому виплату аналогом зберігання у резервах цієї валюти. Вибір державою цієї або іншої валюти для зберігання в ній своїх резервів - поглинутий фактор підтримки курсу цієї валюти. Також і відмова уряду від використання в якості резервів цієї або іншої валюти сприяє зниженню її курсу. Так само, як і продаж цієї валюти або держбюджету країни-емігента. Різниця в ступені довіри людей (приватних осіб, власників компаній, членів урядів і т.д.) до валют значною мірою визначається оцінкою стійкості економік країн-емігентів цих валют, у чому знають і вярку найбільш надійних валют світу входять долар США, євро, ієна, швейцарський франк і фунт стерлінгів. Суттєву роль також відіграє історія існування валюти. Чотирні з п'яти валют «великої п'ятки» існують багато десятиліть. Винятком є євро, але ця валюта прийшла на зміну цілій групі європейських валют, серед яких - німецька марка, валюта, що зберігалася довгий час стабільність. В останні місяці 2013 року поширеною стала назва «кваліта-прітус». Так називають долар і ієну - дві валюти, які зараз вважаються найбільш стабільними. Попит на них зростає, коли інвестори намагалися мінімізувати ризики, відмовляючись від перспектив одержання великого доходу. Наприклад, після певного періоду зростання фондів і сировинних ринків вони продають папери, «переходячи» у «кваліта-прітуси».

Коли ми озвучилимися з факторами, що визначають курс валюту, виникає запитання: як застосувати це на практиці? Пронизувати курсу валют було б дуже привабливо. Значно, як буде змінюватися курс цієї або іншої валюти, можна було б правильно вибрати моменти її купівлі й продажу, щоб виплати на різніці курсів. Можна було б вибрати для зберігання заощаджень валюту, яка точно виросте або хоча б не впаде до моменту, коли ми плануємо своїми заощадженнями скористатися. Кредит можна було б брати у валюті, яка серйозно ослабне в процесі його виплати. Однак очевидно, що якщо такі точні прогнози були можливі, усі залучити для прогнозування крашних факторів. А приватних осіб було б достатньо дивитися, що роблять великі гравці, і повторювати за ними. У житті такою не відбувається...

Джерело: Від чого залежать та як прогнозувати курси валют [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.uhn.com.ua/>

analit_mairogadnku_106.htm

1. Здійснити аналіз коливання світових валют протягом 10 років та встановити причинно-наслідкові зв'язки зміни валютних курсів.
2. На прикладі Китаю, здійснити аналіз зміни валютного курсу внаслідок зміни торговельного балансу.
3. Навести приклади регулювання валютного курсу методом емісії валюти? Які переваги та недоліки застосування цього методу?
4. Проаналізуйте обсяги золотовалютних резервів розвинувтих країн світу. Чи впливають їх обсяги на формування валютних курсів цих країн?
5. Які методи, на Вашу думку, є найбільш оптимальними для регулювання валютного курсу країни

в умовах лібералізації економіки або прихованого протекціонізму?

Тестові завдання

1. Міжнародні валютно-фінансові відносини - це:

- а) сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- б) сукупність валютно-економічних відносин, що історично склалися на засадах господарських зв'язків;
- в) система, що ґрунтується на офіційному закріпленні крайньої золотої вмісту національної валютної одиниці та зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото;
- г) сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві і обслуговуючих взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

2. В якій системі від приналежності валюти поділяється на такі види:

- а) національна та міжнародна;
- б) звичайна та «коштовка»;
- в) готівкова та безготівкова;
- г) резервна та конвертована.

3. Валютний кошик - це:

- а) метод порівняння середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до певного набору інших валют;
- б) номінальний валютний курс, помножений на співвідношення внутрішніх цін до цін країни, до валюти якої котирується національна валюта;
- в) ціна однієї валюти в одиницях іншої;
- г) відносна ціна двох валют, тобто ціна одиниці національної валюти виражена в одиницях іншої валюти.

4. Залежно від конвертованості валюти поділяються на такі види:

- а) вільноконвертована, частково конвертована та неконвертована валюта;
- б) прямих та опосередкованих;
- в) готівкова та безготівкова;
- г) конвертована та неконвертована.

5. Конвертовість валюти - це:

- а) ціна однієї валюти в одиницях іншої;
- б) відносна ціна двох валют, тобто ціна одиниці національної валюти виражена в одиницях іншої валюти;
- в) здатність резидентів і нерезидентів вільно, без будь-яких обмежень, обмінювати національну валюту на іноземну в угодах з резидентами і фінансовими активами;
- г) співвідношення змін в обсягах попиту і пропозиції валюти з відсотковою зміною валютного курсу.

6. Паритетна система ґрунтується на:

- а) міжнародному активному використанні золота та провідних світових валют (дівізів);
- б) повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- в) повній демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введенні золота;
- г) офіційному закріпленні крайньої золотої вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото.

7. Резервна валюта - це:

- а) номінальний валютний курс, помножений на співвідношення внутрішніх цін до цін країни, до валюти якої котирується національна валюта;
- б) ціна однієї валюти в одиницях іншої;
- в) здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти або золото;
- г) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття негативного сальдо платіжного балансу.

8. Валютний режим, орієнтований на встановлення валютного курсу найближчим ефектним є:

- а) умови прихованої інфляції;
- б) країнах із нестатильною економічною ситуацією та високим рівнем безробіття;
- в) країнах, котрі мають відносно зовнішньоторговельне сальдо;
- г) країнах зі стабільною економікою з багатосторонніми зовнішньоторговельними відносинами і проголошеною фіскальною та грошово-фінансовою політикою.

9. Закріплення національними законодавством з урахуванням норм міжнародного права, складає частину грошової системи країни, яка має відносно самостійною політикою - це:

- а) валютний режим;
- б) міжнародна валютна система;
- в) конвертовість валюти;
- г) національна валютна система.

10. Сукупність форм і методів організації грошових потоків як в грошовій валюті, так і в національній при проведенні зовнішньоекономічних операцій, з метою запобігання відтоку капіталу і зміцненні внутрішнього національного банківського зв'язку, збереження стабільності динаміки валютного курсу - це:

- а) дефляцій на політиці;
- б) міжнародна валютна ліквідність;
- в) валютний режим;
- г) валютне регулювання.

11. Яка система валютних ґрунтується на:

- а) міжнародному активному використанні золота та провідних світових валют (дівізів);
- б) повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- в) повній демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введенні золота;
- г) офіційному закріпленні крайньої золотої вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото.

12. Дефляційна політика - це:

- а) політика спрямована на скорочення внутрішнього попиту та обмеження бюджетних витрат переважно на цивільні цілі, замороження цін і заробітної плати;
- б) обмеження, що спрямовані на ліквідування експорту капіталу та стимулювання його припливу;
- в) сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют;
- г) політика спрямована на стимулювання припливу капіталу в державу.

13. Валютний напружен - це:

- а) валюта, яка виконує функції міжнародного платіжного та резервного засобу;
- б) міжнародна валютна система, що ґрунтується на повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- в) співвідношення між двома валютами, яке встановлюється в законодавчому порядку;
- г) складова частина грошової системи країни, яка є відносно самостійною і виходить за національні кордони.

14. Обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу (встановлення валютного виторгу експортерів, ліцензування продажів іноземної валюти імпортерам, зосередження валютних операцій в універсальних банках) - це:

- а) валютні обмеження;
- б) девальвація;
- в) валютний режим;
- г) міжнародна валютна ліквідність.

15. Міжнародна валютно-фінансова система - це:

- а) сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- б) форма організації та регулювання валютних відносин, закріплення національним законодавством або міждержавним угодами;
- в) система, що ґрунтується на офіційному закріпленні крайньої золотої вмісту національної валютної одиниці;
- г) сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві.

16. Вирішуйте, чи є наступні твердження правильними:

- Офіційно встановлений фіксований паритет валют до долара США, який, у свою чергу, був конвертований у золото за фіксованим курсом.
- Міжнародному активному використанню золота та провідних світових валют (денгів).
- Офіційному закріпленню країною свого золотого валютного еквіваленту з обов'язком центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото.
- Повний демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введення золотого.

17. Міжнародна валютна тисливість - це:

- складовою частинною грошової системи країни, яка є відносно самостійною і виходить за національні кордони;
- сучасність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- міжнародна валютна система, що ґрунтується на повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введення СПЗ;
- здатність країни або групи країн забезпечувати своєчасне погашення своїх міжнародних зобов'язань проблемними засобами.

18. Сформулюйте форми і методи, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют - це:

- валютний паритет;
- валютний режим;
- девальвація;
- правильна відповідь відсутня.

19. Девальвація - це:

- сучасність форми і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют;
- політика спрямована на стимулювання припливу капіталу в державу;
- зниження курсу національної валюти спрямоване на стимулювання експорту (за наявності конкурентоспроможних товарів і стимулювання імпорту товарів);
- обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу.

20. Валютний режим, орієнтований на фіксований валютний курс найближче ефектний в країнах:

- із відкритою економікою, яка перебуває під впливом сильної валюти (або валюти основного торгового партнера);
- котрі мають відносно зовнішньоторівельне сальдо;
- із нестійкою економічною ситуацією та високим рівнем безробіття;
- зі стабільною економікою, багатосторонніми зовнішньоторговельними відносинами.

Тема 7. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Питання для обговорення

- Охарактеризуйте сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції.
- Охарактеризуйте головних учасників й організаторів процесу економічної інтеграції. Його сучасні особливості.
- Проаналізуйте передумови і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.
- Дослідіть форми економічної інтеграції.
- Проаналізуйте економічні ефекти інтеграції.
- Проаналізуйте регіональні інтеграційні розвинення країн.

- Охарактеризуйте історичні етапи європейських інтеграційних етапів.
- Які сучасні тенденції розвитку Європейського Союзу та перспективи його розширення?

- Проаналізуйте розвиток та значимість Європейської асоціації вільної торгівлі.
- В чому полягає особливості Європейської економічної зони та її створення?
- Проаналізуйте інтеграційні процеси в Південній Америці.
- Яку роль відіграє НАФТА у світовому господарстві? Приведіть основні показники розвитку НАФТА.

- Дослідіть передумови, цілі, сучасний стан розвитку та перспективи Асоціації держав Південно-Східної Азії.
- В чому полягає особливості Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва?
- Охарактеризуйте основні економічні утрупування країн Африки.
- Проаналізуйте інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються.

Практичні завдання

1. Провести аналіз формування Європейського Союзу. Результати записати у формі табл. 7.1.

Рік	Етапи розширення Європейського Союзу		Територія (тис. км ²)	Населення (млн. осіб)
	Кількість країн-членів	Держави, що приєдналися		
1				
2				
...				
n				

Таблиця 7.3

2. Провести аналіз структури та функцій національних органів Європейського Союзу. Результати записати у формі табл. 7.4.

№ п	Національні органи Європейського Союзу			
	Назва	Місце розташування	Склад	Основні функції
1				
2				
...				
n				

Таблиця 7.4

Національні органи: Європейська рада, Рада ЄС, Європейський парламент, Європейська комісія, Європейський суд, Європейський суд аудиторів.

3. Провести аналіз взаємовідносин України та Європейського Союзу. Результати записати у формі табл. 7.5.

№ п	Еволюція відносин України та Європейського Союзу		Перспективи співпраці та нормативних актів, що не підтверджують
	Рік	Основні кроки до інтеграції з ЄС	
1			
2			
...			
n			

Таблиця 7.5

3. Визначити економічні ефекти від участі в інтеграційному утрупуванні (на прикладі НАФТА). Результати записати у формі табл. 7.6.

Таблиця 7.6

Країни-члени НАФТА	Здобутки	Витрати
США		
Канада		
Мексика		

Тестові завдання

- Міжнародна економічна інтеграція - це:**
 - процес економічної взаємодії країн, що приводить до зближення господарських механізмів, що приймає форум міждержавних угод і регульованих міждержавними органами;
 - сучасно-територіальний поділ праці між країнами з сталою концентрацією виробництва певної продукції;
 - спеціалізації окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і повсякочасній обміні цими продуктами на світових ринках;
 - економічний процес об'єднання національних економік багатьох країн в єдиний світовий простір.
 - Який із прикладів найбільш чітко описує «демонстраційний ефект» в системі передумов міжнародної економічної інтеграції?**
 - деякі з держав, навіть не маючи істотного інтересу в інтеграції, висловлюють зацікавленість у підключенні до інтеграційних процесів просто через побоювання залишитися за її межами;
 - бажання багатьох країн копіювати рубльової зони якнайшвидше стати членами ЄС, навіть не маючи для цього серйозних макроekonomічних передумов;
 - країни, у яких головною є проблема забезпечення населення водою і їжею, не можуть поєднуватися з державами, що обovarюють проблеми свободи руху капіталу;
 - вріна відповіль відсутня.
 - Прикладом зони вільної торгівлі є:**
 - угода про співробітництво між ЄС та країнами минулого СРСР - ЕУ - ЕУ;
 - НАФТА;
 - МЕРКОСУР;
 - ЄС.
 - При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається утворення бар'єрів на імміграцію, екстрацію та переміщення капіталу через кордони країн-учасниць?**
 - зона вільної торгівлі;
 - митний союз;
 - спільний ринок;
 - економічний союз.
 - Прикладом економічного союзу є:**
 - ЄС;
 - Бенілюкс;
 - Централіномериканський спільний ринок;
 - НАФТА.
 - При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається відміна митних тарифів для взаємної торгівлі між країнами-учасниками, промислові зв'язки при торгівлі з третіми країнами?**
 - економічний союз;
 - вільний союз;
 - митний союз;
 - зона вільної торгівлі.
 - В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Іспанія та Португалія?**
 - 1986;
 - 1998;
 - 1995;
 - 2001.
- Оберіть вершину, котрий найбільш точно характеризує таку форму економічної інтеграції як зона преференційної торгівлі:**
 - використовуються пільгове оподаткування, митне регулювання та кредитвання;
 - вводиться вільна митних тарифів для взаємної торгівлі;
 - передбачається спільна торгівельна політика щодо третіх країн;
 - створюються міждержавні торговельно-політичні органи управління зовнішньоторгівельною політикою.
 - Використання переваг економіки масштабу означає:**
 - виробничі трудові витрати виробів, поставлення сировини на світовий ринок;
 - забезпечення розширення розмірів ринку, скороченні трансакційних витрат і прихвиль інших переваг на основі теорії економіки масштабу;
 - концентрації зусиль на капіталістичних, високопродуктивних виробках;
 - зачіненні як виробів первинної технологічної переробки, так певні галузі та підприємства, які самі є об'єктами залучення іншими країнами на засадах кооперування у міжнародний поділ праці.
 - В якому році засновано Асоціацію держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)?**
 - 2005;
 - 1908;
 - 1992;
 - 1967.
 - В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Австрія, Фінляндія, Швеція?**
 - 2004;
 - 1998;
 - 1995;
 - 2001.
 - Який із прикладів найбільш чітко описує ефект «демон» в системі передумов міжнародної економічної інтеграції?**
 - деякі з держав, навіть не маючи істотного інтересу в інтеграції, висловлюють зацікавленість у підключенні до інтеграційних процесів просто через побоювання залишитися за її межами (так виникли «третя трох» в Латинській Америці після того, як Мексика стала членом НАФТА);
 - бажання багатьох країн копіювати рубльової зони якнайшвидше стати членами ЄС, навіть не маючи для цього серйозних макроekonomічних передумов;
 - країни, у яких головною є проблема забезпечення населення водою і їжею, не можуть поєднуватися з державами, що обovarюють проблеми свободи руху капіталу;
 - вріна відповіль відсутня.
 - При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається передача національними урядками своїх функцій наддержавним органам (наприклад - торговельним)?**
 - економічний союз;
 - спільний ринок;
 - політичний союз;
 - митний союз.
 - Прикладом митного союзу є:**
 - ЄС;
 - МЕРКОСУР;
 - АСЕАН;
 - НАФТА.
 - Недоліком розвитку міжнародної економічної інтеграції може бути:**
 - надання допомоги країнам з перехідною економікою і країнам, що розвиваються, у реструктуризації та приватизації в промисловості;
 - для більш відсталіх країн це призводить до відтоку ресурсів, яке перешкоджає на користь більш сильних партнерів;
 - близькість рівня економічного розвитку та ступеню ринкової зрілості країн, що інтегруються;
 - зростає конкуренція між країнами.
 - В якому році засновано Європейську асоціацію вільної торгівлі?**
 - 2005;

- б) 1898;
- в) 1995;
- г) 1960.

17. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається узгодження економічна, фінансова та валютна політики і створення установ, що мають право приймати рішення від імені урядування в цілому?

- а) зона вільної торгівлі;
- б) митний союз;
- в) спільний ринок;
- г) економічний союз.

18. В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Кіпр, Малаві, Лівія, Литва, Естонія?

- а) 2004;
- б) 2008;
- в) 2001;
- г) 1998.

19. Присамою спільного ринку є:

- а) Ініціатива "Північність для всієї Америки";
- б) МЕРКОСУР;
- в) АСЕАН;
- г) НАФТА.

20. Присамою політичного союзу є:

- а) ЄС;
- б) НАФТА;
- в) АСЕАН;
- г) на сьогодні може бути тільки теоретично.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

№ тесту	Тема						
	Т.1.	Т.2.	Т.3.	Т.4.	Т.5.	Т.6.	Т.7.
1	в	а	а	г	а	г	а
2	а	а	б	г	а	а	б
3	б	б	а	б	в	а	б
4	г	в	а	б	г	а	в
5	б	б	б	а	б	в	а
6	б	г	в	а	в	г	г
7	а	а	а	а	а	г	а
8	в	в	г	в	б	г	а
9	а	а	б	а	б	г	б
10	а	а	в	в	а	г	г
11	а	б	в	б	б	б	в
12	б	а	б	г	в	а	а
13	г	в	а	в	в	в	в
14	а	а	б	а	г	а	в
15	в	б	а	г	а	б	б
16	б	б	г	г	б	а	г
17	г	г	а	в	а	г	г
18	б	г	а	г	г	б	а
19	г	в	в	б	в	в	б
20	в	а	г	б	б	а	г

СЛОВАНИК ТЕРМІНІВ

Антидемпінгові мита - мита, що діють у відношенні імпортованих за заниженими, демпінговими цінами товарів в якості заходів нейтралізуючи ефект демпінгу.	Антидемпінгові поштини - поштини, які діють в відношенні імпортованих товарів в якості заходів нейтралізуючи ефект демпінгу.	Anti-dumping duty - duties in force of imports at low of dumping prices of goods, neutralizing the effect of dumping.
Базисні умови контрляції - це такі типові економіко-правові схеми реалізації імпортих операцій, які визначають зобов'язання продавця та покупця у зв'язку з укладанням і реалізацією контрактів.	Базисні умови контрляції - це типові економіко-правові схеми реалізації імпортих операцій, які визначають зобов'язання продавця та покупця у зв'язку з укладанням і реалізацією контрактів.	Basic conditions of contracts - these are typical economic-legal schemes of export-import operations, determine the mutual obligations of the seller and the buyer in connection with the implementation of contracts.
Валовий внутрішній продукт - ринкова вартість товарів і послуг, створених у межах географічних границь країни.	Валовий внутрішній продукт - ринкова вартість товарів і послуг, створених у межах географічних границь країни.	Gross domestic product - the market value of goods and services produced within the geographical boundaries of the country.
Валовий національний продукт - ринкова вартість товарів і послуг, зроблених громадянами країни, незалежно від того, чи є вони резидентами країни чи ні.	Валовий національний продукт - ринкова вартість товарів і послуг, зроблених громадянами країни, незалежно від того, чи є вони резидентами країни чи ні.	Gross national product - the market value of goods and services produced by residents of the country, whether they are within the geographical boundaries of the country or not.
Валовий національний розлічуваний дохід - той дохід, який отримують громадяни країни, незалежно від того, чи є вони резидентами країни чи ні.	Валовий національний розлічуваний дохід - той дохід, який отримують громадяни країни, незалежно від того, чи є вони резидентами країни чи ні.	Gross national disposable income - the income received by residents of the country, whether they are within the geographical boundaries of the country or not.
Валюта - грошова частина грошової маси, що циркулює в руці у формі грошових банків і монет.	Валюта - грошова частина грошової маси, що циркулює в руці у формі грошових банків і монет.	Currency - cash portion of money that circulates from hand to hand in the form of banknotes and coins.

Валютна конкуренція - визначення валютного курсу на основі обранних механізмів.	Валютна конкуренція - визначення валютного курсу на основі обранних механізмів.	Currency competition - determination of the exchange rate based on the selected mechanism.
Валютні операції - операції, пов'язані з переходом права власності на валюту.	Валютні операції - операції, пов'язані з переходом права власності на валюту.	Foreign exchange transactions - transactions in which the sale of foreign currency is followed by the reverse operation for profit.
Валютний курс - ціна однієї національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти.	Валютний курс - ціна однієї національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти.	Exchange rate - the price of the national currency, expressed in units of foreign currency.
Валютні ринки - центри, де відбувається купівля і продаж іноземної валюти за курсом, який складається на основі попиту і пропозиції.	Валютні ринки - центри, де відбувається купівля і продаж іноземної валюти за курсом, який складається на основі попиту і пропозиції.	Currency markets - official centers, where the purchase and sale of foreign currency for local currency is based on supply and demand.
Валютний паритет - співвідношення між двома валютами, встановлене за законом.	Валютний паритет - співвідношення між двома валютами, встановлене за законом.	Currency parity - the ratio between the two currencies, which is established by law.

Вимоги про зміст міських компонентів - прихований метод торгової політики держави, якийнеодержує законodawчо частку участі національних виробників у виробництві імпортованого товару.	Требования - місних компонентів - прихований метод торгової політики держави, якийнеодержує законodawчо частку участі національних виробників у виробництві імпортованого товару.	The requirements on the content of local components - a hidden method of trade policy, which sets legally domestic share of participation in the production of imported goods.
Внутрішньоконтинентальна міграція - це переміщення населення міжконтинентами в межах одного континенту.	Внутрішньоконтинентальна міграція - це переміщення населення міжконтинентами в межах одного континенту.	Inland migration - a population transfer between continents within the same continent.
Внутрішній ринок - форма господарського спілкування, при якій всередині країни в межах одного континенту.	Внутрішній ринок - форма господарського спілкування, при якій всередині країни в межах одного континенту.	The internal market - a form of economic dialogue in which all products in the country.
Внутрішні податки і збори - прихований метод торгової політики, направлений на підвищення цін і скорочення внаслідок цього його конкурентоспроможності внутрішньому ринку.	Внутрішні податки і збори - прихований метод торгової політики, направлений на підвищення цін і скорочення внаслідок цього його конкурентоспроможності внутрішньому ринку.	Domestic taxes and fees - hidden methods of trade policy aimed at increasing the domestic price of imported goods and therefore reduce its competitiveness in the domestic market.
Декаліття - зниження курсу національної валюти, що вигідно експортерам.	Декаліття - зниження курсу національної валюти, що вигідно експортерам.	Depreciation - the depreciation of the national currency that is beneficial for exporters.
Дезін - платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для міжнародних розрахунків.	Дезін - платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для міжнародних розрахунків.	Exchanges - means of payment in foreign currency for international payments.

Демпінг - це продаж товару за ціною нижче, ніж середня ціна, яку продавець повинен був прийняти, щоб отримати нормальну прибуток.	Демпінг - це продаж товару за ціною нижче, ніж середня ціна, яку продавець повинен був прийняти, щоб отримати нормальну прибуток.	Dumping - selling goods at a price below its normal value, which causes or threatens to cause material damage to the industry in the importing country. It is a means of moving goods to the overseas market.
Державні закупівлі - метод торгової політики, який вимагає від державних органів купувати певні товари лише у національних фірмах, незалежних на те, що ці товари можуть бути дорожче ніж імпортовані.	Державні закупівлі - метод торгової політики, який вимагає від державних органів купувати певні товари лише у національних фірмах, незалежних на те, що ці товари можуть бути дорожче ніж імпортовані.	Public procurement - a hidden method of trade policy, which requires government agencies and businesses buy certain products only from national firms, despite the fact that these products may be more expensive than imported ones.
Добровільна міграція - це прийом, за допомогою якого робоча сила переміщується з однієї країни в іншу.	Добровільна міграція - це прийом, за допомогою якого робоча сила переміщується з однієї країни в іншу.	Voluntary migration - not forced movement of labor.
«Добровільне» обмеження експорту - угода між урядами країн імпортера і урядом або компаніями країн-експортера про обмеження експорту товару в рамках угоди про вільну торгівлю країн-імпортера відносно жорстких обмежень на імпорту.	«Добровільне» обмеження експорту - угода між урядами країн імпортера і урядом або компаніями країн-експортера про обмеження експорту товару в рамках угоди про вільну торгівлю країн-імпортера відносно жорстких обмежень на імпорту.	"Voluntary" export restraints - agreement between the government of the importing country and the government of companies exporting country to limit the supply of goods in the agreed amount in exchange for the relaxation of the importing country's import restrictions on imports.
Експорт - продаж товару, що перебігає його вивіз за кордон.	Експорт - продаж товару, що перебігає його вивіз за кордон.	Exports - selling goods, providing its export abroad.
Експортне кредитування - це метод фінансування експорту національними виробниками.	Експортне кредитування - це метод фінансування експорту національними виробниками.	Export credit - a financial method of non-tariff regulation, which provides financial incentives to state development of national export products.

<i>Ембарго</i> - заборона імпорту та / або експорту.	<i>Ембарго</i> - запрет імпорту і експорту.	<i>Ембарго</i> - ban the import and / or export.
<i>Еміграція</i> - вихід населення країни за її межі.	<i>Еміграція</i> - вихід трудоспособного населення країни за її межі.	<i>Emigration</i> - leaving the country.
<i>Зовнішня міграція</i> - це переміщення населення між певною країною.	<i>Виселення мігрантів</i> - це переміщення населення за межі країни.	<i>External migration</i> - replacing of population outside definite country.
<i>Золотий стандарт</i> - перша міжнародна валютна система, заснована на золотому паритеті.	<i>Золотий стандарт</i> - міжнародна валютна система, заснована на золотому паритеті.	<i>Gold standard</i> - the first international monetary system based on gold parity.
<i>Золотовалютний стандарт</i> - друга міжнародна валютна система, заснована на офіційно встановлених фіксованих паритетах валют до фіксованого долара США, який в свою чергу був прив'язаний до золота.	<i>Золотовалютний стандарт</i> - друга міжнародна валютна система, заснована на офіційно встановлених паритетах валют до фіксованого долара США, який був прив'язаний до золота.	<i>Goldrex standard</i> - the second international monetary system based on the officially established fixed exchange parity to the U.S. dollar, which in turn was convertible into gold at a fixed rate.
<i>Золотодевізний стандарт</i> - друга міжнародна валютна система, заснована на міжнародному функціонуванні золота і провідних світових валют (т.зв. девізів).	<i>Золото девізний стандарт</i> - друга міжнародна валютна система, заснована на міжнародному функціонуванні золота і провідних світових валют (т.зв. девізів).	<i>Gold exchange standard</i> - the second international monetary system based on gold and functioning of the international leading world currencies (the so-called exchange).
<i>Імміграція</i> - вхід іноземного населення в країну з-за її межі.	<i>Імміграція</i> - вхід іноземного населення в країну з-за її межі.	<i>Immigration</i> - entering of the country because of its borders.
<i>Імпорт</i> - покупка товару, що передбачає його ввезення з-за кордону.	<i>Імпорт</i> - покупка товару, який передбачає його ввезення з-за кордону.	<i>Import</i> - purchase of goods, which includes its import from abroad.
<i>Інкотермс</i> , або базисні умови контрактів, — це комплекс правил, які розроблені міжнародними організаціями для стандартизації умов міжнародних контрактів поставок товарів.	<i>Інкотермс</i> , або базисні умови контрактів, — це комплекс правил, які розроблені міжнародними організаціями для стандартизації умов міжнародних контрактів поставок товарів.	<i>Incoterms or basic conditions of contracts</i> - a set of rules, which are designed according to the practice of international obligations of supply of goods.

<i>Капітальні ресурси</i> - накопичений запас засобів продуктивних, промислових, торгових, необхідних для створення матеріальних благ.	<i>Капітальні ресурси</i> - накопичений запас засобів продуктивних, промислових, торгових, необхідних для створення матеріальних благ.	<i>Capital Resources</i> - accumulated reserve funds in productive, financial and commodity forms necessary for wealth creation.
<i>Квоти</i> - це кількісне лімітування імпорту / експорту за допомогою глобальних, індивідуальних, групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних абсорбційних обмежень (квот).	<i>Квоти</i> - це кількісне лімітування імпорту / експорту за допомогою глобальних, індивідуальних, групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних абсорбційних обмежень (квот).	<i>Quotas</i> - a quantitative limitation of the size of import / export via global, individual, group, tariff and other restrictions (quotas).
<i>Компенсаційні мита</i> - мита, що діють відносно ввезення товарів за субсидіями і цінами і покликані нейтралізувати ефект зниження їх цін.	<i>Компенсаційні мита</i> - мита, що діють відносно ввезення товарів за субсидіями і цінами і покликані нейтралізувати ефект зниження їх цін.	<i>Countervailing duties</i> - duties that exist for import of goods at subsidized prices and are designed to neutralize the effect of lowering their prices.
<i>Ліцензування</i> - передбачає видачу державою імпортеру або експортеру через спеціальний урядовий орган дозволу на ввезення або вивезення певних товарів певного терміну.	<i>Ліцензування</i> - передбачає видачу державою імпортеру або експортеру через спеціальний урядовий орган дозволу на ввезення або вивезення певних товарів певного терміну.	<i>Licensing</i> provides the issuance of state importer or exporter through specially authorized state agency permit (license) for the import or export of certain goods for a certain period.
<i>Люди́ні ресурси</i> - фізичні та розумові праці, які використовуються в процесі виробництва.	<i>Люди́ні ресурси</i> - фізичні та розумові праці, які використовуються в процесі виробництва.	<i>Human resources</i> - efforts of workers who spent them in the production process.

Містингова міграція - це постійна робота в одній країні при проживанні в іншій, як правило, країні за наявності необхідних міжнародних умов між країнами.	Містингова міграція - це постійна робота в одній країні при проживанні в іншій, як правило, країні за наявності необхідних міжнародних умов між країнами.	Committing - a constant work in one country while staying in the other, usually neighboring countries for the necessary international agreements between countries.
Міграційне сальдо - різниця між іммігрантською країною та емігрантською за її межі.	Міграційне сальдо - різниця між іммігрантською країною та емігрантською за її межі.	Migration balance - the difference between immigration and emigration to countries abroad.
Міжнародна валютно-фінансова система - форма організації та регулювання міжнародних валютних відносин, закріплена між державними укладами.	Міжнародна валютно-фінансова система - форма організації та регулювання міжнародних валютних відносин, закріплена між державними укладами.	International monetary system - a form of organization and regulation of international relations, fixed interstate agreements.
Міжнародна економічна інтеграція - процес економічної взаємодії країн, що призводить до зближення господарських механізмів, який приймає форму міждержавних угод і регулювання міждержавними органами.	Міжнародна економічна інтеграція - процес економічної взаємодії країн, що призводить до зближення господарських механізмів, який приймає форму міждержавних угод і регулювання міждержавними органами.	Intentional economic integration is the process of economic cooperation leading to a process convergence of economic mechanisms, which takes the form of international agreements and regulated interstate authorities.

Міжнародна міграція - це процес організованого переміщення постійного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року, обумовлений розвитком продуктивних сил та виробничих відносин, дією економічних законів.	Міжнародна міграція - це процес організованого переміщення постійного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року, обумовлений розвитком продуктивних сил та виробничих відносин, дією економічних законів.	Intentional labor migration - the process of organized or spontaneous movement of the working population from one country to another within the international labor market for a period of more than a year, due to the nature of the productive forces and influence of economic laws.
Міжнародна торгівля - сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляють собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу.	Міжнародна торгівля - сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляють собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу.	International trade - the sphere of international trade and representing a collection of foreign trade all over the world.
Міжнародні валютно-фінансові відносини - сукупність відносин, що складаються між країнами в ході здійснення валютних, міжнародних валютних, розрахункових та кредитно-фінансових операцій.	Міжнародні валютно-фінансові відносини - сукупність відносин, що складаються між країнами в ході здійснення валютних, міжнародних валютних, розрахункових та кредитно-фінансових операцій.	International monetary and financial relations - a set of relationships that develop between countries in the implementation of international currency, payment, credit and financial transactions.
Міжнародні економічні відносини - господарські відносини між резидентами (тобто постійно перебуваючими в даній країні фізичними та юридичними та нерезидентами (тобто іноземними юридичними та фізичними особами).	Міжнародні економічні відносини - господарські відносини між резидентами (тобто постійно перебуваючими в даній країні фізичними та юридичними та нерезидентами (тобто іноземними юридичними та фізичними особами).	Intentional economic relations - economic relations between residents (i.e. being constantly in this country legal entities and individuals) and non-residents (foreign legal entities and individuals).
Міжконтинентальна міграція - це переміщення населення між континентами.	Міжконтинентальна міграція - це переміщення населення між континентами.	Intercontinental migration - a population transfer between different continents.

Міжнародний ринок - частинка національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками.	Міжнародний ринок - частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками.	Intentional market - part of the national market, which is directly linked to foreign markets.
Міжнародний поділ праці - це найвищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічна спеціалізація окремих країн і обмін випущеною продукцією визначеної кількості та якості.	Міжнародне розділення праці - це найвища ступінь розвитку суспільно-територіального розділення праці між країнами, основою якого є економічна спеціалізація окремих країн і обмін випущеною продукцією визначеної кількості та якості.	International division of labor - is the highest degree of social and territorial division of labor between countries, based on a cost-effective specialization of individual countries and the exchange of output specified by quantity and quality.
Національний економічний ринок - відношення між суб'єктами господарської діяльності з приводу купівлі-продажу окремих конвертованих валют в рамках даної країни.	Національний економічний ринок - відношення між суб'єктами господарської діяльності з приводу купівлі-продажу окремих конвертованих валют в рамках даної країни.	National currency market - relationships that occur between business entities on the sale of certain convertible currencies within the country.
Національний дохід - сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технологій).	Національний дохід - сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технологій).	National income - total income in the economy, residents from the use of factors of production (labor, capital, labor, technology).
Національний ринок - внутрішній ринок, частина якого орієнтована на іноземних покупців.	Національний ринок - внутрішній ринок, частина якого орієнтована на іноземних покупців.	National market - the domestic market, some of which focused on foreign buyers.
Незаконна міграція - самовільне переміщення населення шодо кордонів країни всупереч законодавству.	Незаконна міграція - самовільне переміщення населення шодо кордонів країни всупереч законодавству.	Illegal migration - spontaneous population movements on the borders of the country contrary to law.
Організована міграція - переміщення населення з національного законодавством (наприклад, візовий режим).	Організована міграція - переміщення населення з національного законодавством (наприклад, візовий режим).	Organized migration - movement of population under national law.

Постійна міграція - це виїзд (в'їзд) населення в іншу країну на постійне місце проживання.	Постійна міграція - це виїзд (в'їзд) населення в іншу країну на постійне місце проживання.	Permanent migration - exit (entry) of the population in another country for permanent residence.
Примусова міграція - виселення громадян із своєї країни на основі рішень судових організацій.	Примусова міграція - виселення громадян із своєї країни на основі рішень судових організацій.	Forced migration - eviction of people from their country on the basis of the judicial organizations.
Природні ресурси - природні блага, які використовуються виробничими товарами і послугами (земля, клімат, водні ресурси, ландшафт, водні ресурси).	Природні ресурси - природні блага, які використовуються виробничими товарами і послугами (земля, клімат, водні ресурси, ландшафт, водні ресурси).	Natural resources - natural benefits that are used in the production of goods and services (land, climate, resources, landscapes, water).
Резальція - підвищення національної валюти, що виїжджає за кордон.	Резальція - підвищення національної валюти, що виїжджає за кордон.	Revaluation - the appreciation of the currency, which is beneficial to importers.
Регіональний економічний ринок - відношення між суб'єктами світового господарства з приводу купівлі-продажу окремих конвертованих валют, що діють в регіональних масштабах.	Регіональний економічний ринок - відношення між суб'єктами світового господарства з приводу купівлі-продажу окремих конвертованих валют, що діють в регіональних масштабах.	Regional currency market - the ratio between the subjects of the world economy over the purchase - sale of foreign exchange, operating at regional scales.
Рекспорт - вивезення раніше завезеного товару, без його переробки.	Рекспорт - вивезення раніше завезеного товару, без його переробки.	Re-export - export of previously imported goods without processing.
Резиміграція - повернення емігрантів на батьківщину.	Резиміграція - повернення емігрантів на батьківщину.	Re-immigration - a return of immigrants to their homeland.
Ретимпорт - ввезення раніше вивезених товарів, без їх переробки.	Ретимпорт - ввезення раніше вивезених товарів, без їх переробки.	Re-import - import of previously exported goods without processing.
Савдо операції платіжного балансу - сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.	Савдо операції платіжного балансу - сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.	The balance of current account balance - the sum of the trade balance and net factor transfers.
Система господарства - система взаємозв'язаних і взаємозалежних економічних функцій, що розвиваються за єдиними об'єктивними законами ринку.	Система господарства - система взаємозв'язаних і взаємозалежних економічних функцій, що розвиваються за єдиними об'єктивними законами ринку.	World economy - a system of interconnected and interdependent economies and develops according to uniform objective laws of the market.

<i>Світовий ринок</i> - сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці, інших факторів виробництва.	<i>Мировой рынок</i> - сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці, інших факторів виробництва.	<i>World Market</i> - the sphere of sustainable commodity money relations between countries, based on international division of labor and other factors of production.
<i>Сезонна міграція</i> - це щорічна міграція на період певного сезону (як правило, збирання врожаю сільськогосподарських культур) поверненням 3 по дельшим на батьківщину.	<i>Сезонная миграция</i> - это ежегодная миграция на определенный сезон (как правило, для сбора урожая сельскохозяйственных культур) с дальнейшим возвращением на родину.	<i>Seasonal migration</i> - an annual migration during certain seasons (usually for harvesting crops) and then return to their homeland.
<i>Система національних рахунків</i> - це сукупність міжнародно визнаних правил обліку економічної діяльності, що враховують всі основні макроекономічні взаємодії національної і міжнародної економіки.	<i>Система национальных счетов</i> - это совокупность признанных правил учета экономической деятельности, которые включают все основные взаимосвязи национальной и международной экономики.	<i>System of National Accounts</i> - a collection of internationally accepted rules of economic accounting, reflecting all the main economic relations, including cooperation of the national and international economy.
<i>Стандарт ЄІР</i> - це метод порівняння середньозваженого однієї валюти по відношенню до певного набору (кошику) інших валют.	<i>Стандарт ЕИР</i> - это метод сравнения средневзвешенного курса одной валюты по отношению к набору (корзине) других валют.	<i>Standard EBS</i> - a method of comparing the weighted average exchange rate of one currency in relation to a particular set (basket) of other currencies.
<i>Субсидія</i> - фінансова або інша економічна підтримка в будь-якій формі, яка здійснюється урядом країни-учасниці торгівельних операцій, і яка може надаватися індивідуально, окремої галузі, певному регіоні на основі об'єктивних критеріїв.	<i>Субсидия</i> - финансовая или экономическая поддержка в любой форме, которая осуществляется правительством страны-участницы внешне-торговельной операции, а также может предоставляться индивидуально, отдельному региону на основе объективных критериев.	<i>Subsidy</i> - financial or other economic support in any form, which is the government of foreign trade, and which can be individually particular region on the basis of objective criteria.

<i>Технічні бар'єри</i> - усі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни.	<i>Технические барьеры</i> - все государственные меры контроля и ограничения, связанные с требованиями к техническим параметрам товаров, которые могут быть использованы как средство ограничения доступа тех или иных товаров на внутренний рынок страны.	<i>Technical barriers</i> - all government controls and restrictions related to the technical requirements of the product, which can be used as a means of restricting access of certain goods on the domestic market.
<i>Технологічні ресурси</i> - наукові методи дослідження практичних цілей, включаючи підприємницькі здібності (управлінські знання, необхідні для організації виробництва).	<i>Технологические ресурсы</i> - научные методы достижения целей, включая предпринимательские способности (управленческие знания, необходимые для организации производства).	<i>Technological resources</i> - scientific techniques to achieve practical goals, including managerial skills (business management knowledge required for production of income).
<i>Товарна номенклатура</i> - диференційований список товарів, що означає їх розподіл по родилах, групах і підгрупах відповідно визначених ознак.	<i>Товарная номенклатура</i> - дифференцированный список товаров, который разложен по родам, группам и подгруппам согласно определенных признаков.	<i>Commodity nomenclature</i> - differentiated product list, which means that their distribution sections, groups and subgroups according to certain characteristics.
<i>Товарний оборот</i> - сума вартісних обсягів експорту та імпорту.	<i>Товарный оборот</i> - сумма стоимостных объемов экспорта и импорта.	<i>The turnover</i> - the sum value of exports and imports.
<i>Торговельне сальдо</i> - різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.	<i>Торговое сальдо</i> - разность стоимостных объемов экспорта	<i>Trade balance</i> - the difference value of exports and imports.
<i>Тимчасова міграція</i> - це робота за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переходом в іншу країну.	<i>Временная миграция</i> - это работа за границей на ограниченное время с последующим возвращением на родину или переходом в другую страну.	<i>Temporary migration</i> - a job abroad for a limited time and then return home or move to another country.
<i>Фактори виробництва</i> - економічні ресурси, які необхідно затратити, щоб виробити товар.	<i>Факторы производства</i> - экономические ресурсы, которые необходимо затратить, чтобы произвести товар.	<i>Factors of production</i> - the economic resources that must be expended to produce goods.
<i>Чистий експорт</i> - національний дохід збільшений на суму непрямих податків.	<i>Чистый экспорт</i> - национальный доход увеличенный на сумму непрямых налогов.	<i>Net domestic product</i> - the national income increased by the amount of indirect taxes.

Чистий факторний дохід - різниця доходів від використання факторів виробництва, перебувають за кордоном, які власністю резидентів даної країни, і витрат на переміщення належних факторів виробництва даній країні.	Чистий факторний дохід - різниця між використанням факторів виробництва, які перебувають за кордоном, які власністю резидентів даної країни, і витрат на переміщення належних факторів виробництва даній країні.	Net factor income - the difference between income from the use of factors of production that are abroad, are the property of the residents of this country, and payments to non-residents for the use by them of factors of production in this country.
Чисті трансферти - різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.	Чисті трансферти - різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.	Net transfers - the difference between the transfers of migrant workers who are residents of this country and to residents of this country.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники, монографії

1. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини / Амеліна І.В., Попова Т.Д., Владимиров С.В. - К.: Центр учебної літератури, 2013. - 256 с.
2. Авдохішин Е.Ф. Міжнародні економічні відносини. - М.: ІКСПЦ "Маркетинг", 2001. - 340 с.
3. Басовський Л.Е. Міжнародна економіка. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 208 с.
4. Боринцев С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підручник / С.Я. Боринцев. - Вид. 5-те, перероб. і допов. - К.: Знання, 2008. - 582 с.
5. Бугай В.В., Ливенцев Н.Н. Міжнародні економічні відносини. - М.: "Фінанси і статистика", 2001. - 144 с.
6. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн. - Київ: КІП ім. Ігора Сікорського, 2017. — 400 с.
7. Терасимчук В.Г., Войтко С.В. Міжнародна економіка. - К.: Вид-во «Знання», 2010. - 264 с.
8. Киреев А.П. Міжнародна економіка. Ч.1. - М.: "Міжнародні економічні відносини", 2001. - 416 с.
9. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Б.Даниленко. - 7-е вид. - К.: Знання, 2008. - 406 с.
10. История мировой экономики: Учебник для вузов обучающихся по специальностям экономики и управления / Под ред. Г.Б. Попова, А.Н. Марковой. - 3-е изд., стереотип. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. - 671 с.
11. Ливенцев Н.Н. Економіка міжнародних зв'язків. Пер. з англ. (Общ. ред. и пред. О.В. Ивановой) - М.: Прогресс, 1992.
12. Макконелл К.Р., Брю С.Д. Економіка: Принципи, проблеми, і політика. В 2 т. Т.1. - М., 1992.
13. Міжнародні економічні відносини: Учебник / Под ред. Н.Н. Ливенцева. - М.: МИМО, 2005. - 648 с.
14. Менеджмент-освіта для бакалаврів: навч. посібник у 2 т. / В.В. Дергачова, Л.Є. Долгань, А.Р. Дученка та ін. - К.: НТУУ «КПІ», 2013. - Т.2. - 484 с.
15. Михайлушкин А.И., Шимко П.Д. Міжнародна економіка. - СПб.: Питер, 2008. - 464 с.
16. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: учебник / под ред. А.С.Будатова, Н.Н.Ливенцева. - М.: Манн, 2010. - 654 с.
17. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / Ю. Г. Козак, М. А. Засець, Н. В. Пригула та інші. - Одеса: «ГОВ.ПЛУТОН», 2016. - 352 с.
18. Міжнародна економіка: навч. посіб. / Білоцерківцев В. В. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Задого та д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича; Дніпропетр. ун-т економіки та права. - Д.: Вид-во ДУЕП, 2010. - 339 с.
19. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. - К.: КНЕУ, 2003. - 948.
20. Окорков В.Р., Евсеева О.А. Міжнародна економіка. Учебное пособие. - СПб.: Изд-во Политехнического университета, 2009. - 246 с.
21. Путель Т.А., Ливенцев П.Х. Міжнародна економіка. Учебник / пер. англ. - М.: Изд-во «Дело и сервис», 2003. - 800с.
22. Роуфид С. Сравнительная экономика стран мира: Культура, богатство и власть в XX веке / пер. англ. - М.: МИМО, РОССПЭН, 2004. - 432с.
23. Румянцев А.П., Румянцев Н.С. Міжнародна економіка: Короткий конспект лекцій. - К.: МАУП, 1999.
24. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтерпретація України

у світовому господарстві: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перви, О. Д. Маросова, В. Г. Дюжева, В. О. Маросовой. - Харків: НТУ «ХП», 2016. - 450 с.

25. Халевинська Е. Д. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. - М.: Манн-ср: ИНФРА-М, 2011. - 368с.

Інтернет-джерела

26. Сайт Світового - банку www.world-bank.org.
27. Сайт Банку міжнародних розрахунків - www.bis.org.
28. Сайт Міжнародної організації праці - www.ilo.org.
29. Сайт Світової організації торгівлі - www.wto.org.
30. Сайт конференції ООН з торгівлі та розвитку - www.unctad.org.
31. Сайт Міжнародної торгової палати - www.icecwbo.org.
32. Сайт Європейського Союзу - www.europa.eu.int.
33. Сайт Організації економічного співробітництва та розвитку - www.oecd.org.
34. Сайт Міжнародного валютного фонду - www.imf.org.
35. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку - www.ebrd.com.
36. Сайт ASEAN - www.asianses.org.
37. Сайт NAFTA - www.nafta.org.
38. сайт Statistical Office of The European Communities (EUROSTAT) - www.eurostat.ec.int/en/comprod/statseven/rat6som.html.
39. Сайт Ради Європи - www.soe.int.
40. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку - www.ebrd.org.
41. Сайт Організації американських держав - www.oas.org.
42. Сайт Асоціації латиноамериканської інтеграції - www.aladi.org.
43. Сайт Асоціації держав Карибського басейну - www.aes-aes.org.
44. Сайт Азійського банку розвитку - www.adb.org.
45. Сайт ООН - www.un.org.
46. Сайт Міжнародної організації з міграції - www.iom.int.
47. Сайт Організації Чорноморської економічної співпраці - www.bsec.gov.ua.
48. Сайт Світової організації торгівлі - www.wto.org.
49. Сайт статистики країн-членів СНД - www.cissai.com.